

GUVERNUL ROMÂNIEI

**PROGRAMUL NAȚIONAL DE REFORMĂ
(2011 – 2013)**

PROIECT

**BUCUREȘTI
NOIEMBRIE 2010**

CUPRINS

INTRODUCERE	4
Capitolul 1 - SCENARIUL MACROECONOMIC PENTRU PERIOADA 2011-2013 ..	6
Capitolul 2 - SUPRAVEGHEREA MACRO-ECONOMICĂ.....	8
Capitolul 3 - COORDONAREA TEMATICĂ	13
A. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR INITIATE CA RĂSPUNS LA RECOMANDĂRILE SPECIFICE DE ȚARĂ.....	13
B. REFORME PRIORITARE PE TERMEN SCURT ȘI MEDIU	15
C. OBIECTIVE NAȚIONALE ȘI MĂSURI PENTRU ATINGEREA LOR	19
3.1 OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ	19
3.2 CERCETARE, DEZVOLTARE, INOVARE.....	22
3.3 SCHIMBĂRI CLIMATICE ȘI ENERGIE	25
3.3.1 REDUCEREA EMISIILOR DE GAZE CU EFECT DE SERĂ	25
3.3.2 SURSE REGENERABILE DE ENERGIE	30
3.3.3 EFICIENȚA ENERGETICĂ.....	32
3.4 EDUCAȚIA	34
3.4.1 REDUCEREA RATEI PĂRĂSIRII TIMPURII A ȘCOLII	34
3.4.2 CREȘTEREA PONDERII POPULAȚIEI CU VÂRSTA DE 30-34 ANI CU NIVEL DE EDUCAȚIE TERȚIARĂ	37
3.5 INCLUZIUNEA SOCIALĂ / REDUCEREA SĂRĂCIEI	39
Capitolul 4 - ASPECTE ORIZONTALE ȘI METODOLOGICE	42

ABREVIERI

ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
AFM	Administrația Fondului pentru Mediu
ANCS	Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică
ANPM	Agenția Națională pentru Protecția Mediului
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ARACIS	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
ASAS	Academia de Științe Agricole și Silvice "Gheorghe Ionescu-Sisești"
BIM	Biroul Internațional al Muncii
CE	Comunitățile Europene
CNP	Comisia Națională de Prognoză
CNDIPT	Centrul Național pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic
DAE	Departamentul pentru Afaceri Europene
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSE	Fondul Social European
GES	Gaze cu efect de seră
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INEGES	Inventarul Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră
INS	Institutul Național de Statistică
ISMB	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
ISPE	Institutul de Studii și Proiectări Energetice
LRTAP	Poluare Transfrontalieră de Rază Lungă a Aerului
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MApN	Ministerul Apărării Naționale
MAI	Ministerul Administrației și Internelor
MCSI	Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale
MECTS	Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
MECMA	Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri
MDRT	Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MMFPS	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
MMP	Ministerul Mediului și Pădurilor
MoU	Memorandumul de Înțelegere dintre Comunitatea Europeană și România
MTI	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
MS	Ministerul Sănătății
ONG	Organizații neguvernamentale
PNDR	Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
POS CCE	Programul Operațional Sectorial <i>Creșterea Competitivității Economice</i>
PO DCA	Programul Operațional <i>Dezvoltarea Capacității Administrative</i>
POS DRU	Programul Operațional Sectorial <i>Dezvoltarea Resurselor Umane</i>
POS Mediu	Programul Operațional Sectorial Mediu
SGG	Secretariatul General al Guvernului
SG COM	Secretariatul General al Comisiei Europene
SNSPA	Școala Națională de Studii Politice și Administrative

INTRODUCERE

Adâncirea și propagarea, peste estimări, a efectelor crizei economice și financiare asupra economiei reale au făcut ca abordarea urgentă a dezechilibrelor macroeconomice să devină o prioritate majoră pentru Guvernul României. În scopul asigurării stabilității economiei românești, guvernul a trebuit să renunțe la politica fiscală expansionistă și să promoveze obiective credibile din punct de vedere fiscal. Adoptarea recentă a *Strategiei fiscal-bugetare 2011 – 2013* creează premisele implementării unui cadru fiscal pe termen mediu, inclusiv din perspectiva redirecționării cheltuielilor publice către obiective de investiții productive, generatoare de creștere economică și locuri de muncă.

Răspunsul României la efectele crizei economice și ale recesiunii economiei s-a concretizat în adoptarea, în anul 2010, a unui buget consolidat, având ca principală coordonată limitarea creșterii deficitului intern, dar și a celui extern. Totodată, guvernul și-a concentrat eforturile pe identificarea unor soluții pe termen scurt, menite să diminueze dezechilibrele macroeconomice. În acest scop, măsurile principale din domeniul politicii fiscal-bugetare au vizat măsuri pentru reducerea deficitului către nivelul stabilit de *Pactul de Stabilitate și Creștere* și orientarea resurselor către investiții care susțin creșterea economică. Programul economic cuprinzător, convenit cu Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană, Banca Mondială și alte instituții financiare internaționale, definește – într-o foaie de parcurs – un set de obiective-cheie de consolidare și reformare a administrației fiscale, de supraveghere a sectorului finanțier și de reformare structurală.

Evoluția PIB-ului înregistrată în primul semestru al anului 2010 (scădere în termeni reali cu 1,5% comparativ cu semestrul I - 2009) a fost determinată de reducerea volumului de activitate și, în consecință, a valorii adăugate brute din construcții (-12%) și servicii (-2,2%). Contribuția totală a celor două sectoare la formarea PIB a fost de 58,3% (respectiv de 7,0% construcțiile și 51,3% serviciile). Valoarea adăugată brută din industrie a înregistrat o creștere cu 5,1%.

Redresarea cererii interne este estimată a se produce cu întârziere, având în vedere măsurile de consolidare fiscală. Creșterea reală a PIB se așteaptă să se încadreze pe o tendință pozitivă începând cu anul 2011 (1,5%), urmând să atingă 3,9% în anul 2012, 4,5% în 2013. Însă redresarea economiei va fi fragilă, date fiind recuperarea mai lentă a economiilor statelor membre, menținerea unei cereri interne relativ scăzute, precum și a unui nivel redus al investițiilor generat de condițiile de creditare încă limitate. În ceea ce privește rata inflației, prognozele arată că aceasta va scădea de la 7,9% în 2010 la 3,2% în 2011, urmând să ajungă la 3% în 2012 și la 2,8% în 2013.

Implementarea cadrului fiscal pe termen mediu este priorită, având rolul de a contribui la creșterea competitivității pe plan extern, diminuarea inflației și a deficitului de cont curent. Potrivit estimărilor, acesta din urmă va scădea de la 5,7% în acest an la 5,5% în 2011, 4,9% în 2012 și 4,1% în 2013.

Trecând peste costurile inevitabile pe termen scurt și mediu, criza economică trebuie văzută ca o oportunitate majoră de a implementa măsuri de reformă bugetară și structurală care să crească capacitatea economiei românești de a face față pe termen lung presiunilor competitive globale, de a atrage investiții străine directe și de a crea locuri de muncă.

Într-o perioadă în care economia românească se află încă în recesiune, **provocarea majoră pe termen mediu o reprezintă punerea în aplicare de reforme structurale prioritare**, în vederea ajustării dezechilibrelor macroeconomice și eliminării blocajelor macro-structurale.

În conformitate cu Programul de Guvernare, Programul de Convergență, Strategia Fiscal Bugetară și ținând cont de obiectivele UE prevăzute în Strategia *Europa 2020*, strategia economică pe termen mediu a României vizează următoarele obiective:

- a. reluarea procesului de creștere economică și crearea de noi locuri de muncă;
- b. ajustarea deficitului public și a deficitului de cont curent până la valori la care să facă posibilă finanțarea lor și continuarea procesului de dezinflație;
- c. protejarea categoriilor de populație cele mai afectate de criza economică;
- d. îmbunătățirea predictibilității și performanțelor politicii fiscale pe termen mediu și maximizarea și utilizarea eficientă a fondurilor de la Uniunea Europeană;
- e. asigurarea sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice;
- f. restructurarea și eficientizarea activității administrației publice;
- g. implementarea fermă a angajamentelor asumate în cadrul acordului finanțier extern multilateral cu Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană, Banca Mondială, precum și alte instituții financiare internaționale;
- h. implementarea reformelor prioritare pe termen scurt și mediu și a măsurilor specifice pentru atingerea obiectivelor naționale stabilite în contextul *Europa 2020*.

Pe termen scurt, prioritățile guvernului rămân în continuare legate de relansarea economică, crearea de locuri de muncă și asigurarea sustenabilității finanțelor publice.

În acest sens, **creșterea eficienței și transparenței administrației publice**, alături de **îmbunătățirea mediului de afaceri**, se înscriu în categoria priorităților strategice pe termen scurt menite să contribuie – în mod direct – la asigurarea condițiilor pentru atingerea țintelor asumate în contextul strategiei *Europa 2020*.

Mobilizarea eforturilor instituționale, inclusiv a celor financiare, precum și a tuturor părților interesate, dublată de obținerea unui larg consens politic constituie factori determinanți pentru transformarea în realitate a acestor reforme generatoare de dezvoltare economică sustenabilă. De altfel, un Program Național de Reformă coerent și bine fundamentat va contribui la consolidarea cadrului de coordonare a politicilor cuprinse în Programul de Guvernare.

Capitolul 1 - SCENARIUL MACROECONOMIC PENTRU PERIOADA 2011-2013

Conform prognozei interimare a Comisiei Europene (septembrie 2010), PIB-ul mondial (exclusiv UE) va crește în 2010 cu până la 5%, chiar dacă în a doua parte a anului se prognozează o perioadă de încetinire în economia mondială.

În ceea ce privește redresarea economiei UE, deși rămâne încă fragilă, aceasta progresează într-un ritm superior estimărilor inițiale. A surprins, mai ales, creșterea aferentă trimestrului II 2010, performanță datorată revenirii industriei și a unei dinamici puternice a creșterii economice și a comerțului mondial în prima jumătate a anului. Astfel, pentru întreaga zonă UE se anticipatează la nivelul anului 2010 o creștere medie a PIB de 1,8%, peste estimările din prognoza de primăvară a Comisiei Europene.

În ceea ce privește România, scăderea economică a continuat să se manifeste pe parcursul semestrului I 2010, produsul intern brut fiind, în termeni reali, cu 1,5% mai mic față de semestrul I 2009. Evoluția negativă s-a datorat reducerilor înregistrate îndeosebi în sectorul construcțiilor, agriculturii, precum și cererii interne slabe. Implementarea măsurilor de ajustare bugetară, inclusiv creșterea TVA și execuția bugetară sunt factori care vor influența evoluția PIB-ului pentru întregul an 2010, pentru care se estimează un declin de 1,9%.

Pentru perioada 2011-2013, prognoza macroeconomică a luat în calcul derularea acordului de împrumut cu CE, FMI și Banca Mondială și, ca urmare, respectarea condițiilor și țintelor stabilite. Măsurile active care vizează îmbunătățirea mediului de afaceri, reducerea dezechilibrelor macroeconomic și stabilizarea sectorului finanțier-bancar se așteaptă să favorizeze creșterea economică sustenabilă și crearea de locuri de muncă începând cu anul 2011.

Creșterea economică - modificări procentuale anuale -

	2009	2010	2011	2012	2013
PIB real	-7,1	-1,9	1,5	3,9	4,5
PIB nominal	-4,5	4,1	6,4	10,0	10,1
<i>Componențele PIB-ului real</i>					
Cheltuielile consumului privat	-10,5	-3,2	1,9	3,9	3,9
Cheltuielile consumului guvernamental	0,8	-4,5	-1,1	1,4	1,7
Formarea brută de capital fix	-25,3	-1,5	3,0	5,8	7,6
Exporturi de bunuri și servicii	-5,5	7,0	7,7	7,8	8,3
Importuri de bunuri și servicii	-20,6	4,1	7,3	7,7	8,0
Cererea internă finală	-14,8	-3,2	1,8	4,3	4,8
Modificarea stocurilor	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0
Export net	7,3	0,7	-0,3	-0,4	-0,3

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Cadrul macroeconomic pentru anul 2011 ia în considerare faptul că evoluțiile economice și financiare se vor îmbunătăți, recesiunea își va reduce amplitudinea pe parcursul primului semestrul al anului, astfel încât pe medie să fie posibilă o majorare a produsului intern brut cu 1,5%.

Pentru ultimii 2 ani ai intervalului scenariului, se prevede accelerarea creșterii economice, cu majorări ale produsului intern brut de 3,9% în anul 2012 și 4,5% în anul 2013.

Motorul creșterii îl va reprezenta cererea internă, din care formarea brută de capital fix va înregistra dinamici superioare celor ale consumului final. La această estimare s-a avut în vedere creșterea surselor de finanțare a proiectelor aflate în derulare, îmbunătățirea absorbției fondurilor europene concomitent cu asigurarea finanțării din bugetul de stat a investițiilor eligibile.

Comerțul exterior de bunuri și servicii se va relansa în condițiile creșterii cererii interne și externe și a schimburilor comerciale la nivel global. În această ipoteză, atât exporturile cât și importurile se vor majora, contribuția exportului net la creșterea PIB fiind ușor negativă de-a lungul perioadei.

Pentru perioada 2011-2013 se estimează un ritm mediu anual de creștere al exporturilor de bunuri, de 9,8%. Activitatea economică internă va necesita importuri suplimentare, în creștere cu un ritm mediu anual de creștere de 9,2%. Ca urmare, ponderea deficitului comercial FOB-FOB în PIB se va situa pe un trend ușor descendente până la 4,4% în anul 2013.

Comerțul exterior și contul curent

- mil. Euro -

	2009	2010	2011	2012	2013
Export FOB	29.116	32.800	35.950	39.470	43.380
- modificare procentuală anuală, %	-13,7	-12,7	9,6	9,8	9,9
Import CIF	39.897	41.940	45.390	49.700	54.620
- modificare procentuală anuală, %	-32,0	7,8	8,2	9,5	9,9
Import FOB	35.903	38.710	41.900	45.880	50.420
- modificare procentuală anuală, %	-32,0	7,8	8,2	9,5	9,9
Sold Balanță Comercială FOB - FOB	-6.787	-5.910	-5.950	-6.410	-7.040
Sold Balanță Comercială FOB - CIF	-9.781	-9.140	-9.440	-	10.230
Deficit de cont curent	-5.168	-6.880	-7.160	-6.975	-6.540
- % din PIB	-4,5	-5,7	-5,5	-4,9	-4,1

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Deficitul de cont curent nu se va deteriora semnificativ, urmând să reprezinte 4,1% din PIB în anul 2013. Excedentul balanței transferurilor curente va compensa parțial, ca și până în prezent, impactul negativ al deficitului balanței comerciale și al balanței veniturilor.

În perioada 2011-2013, temperarea impactului majorării TVA începând cu semestrul II 2011, promovarea unei politici salariale prudente și continuarea reformelor structurale vor menține procesul de dezinflație pe o traiectorie sustenabilă. Astfel, rata inflației urmează să scadă până la nivelul de 2,8% (decembrie/decembrie an anterior) în anul 2013, cu o medie anuală de 3,2%.

Inflația

- % -

	2009	2010	2011	2012	2013
- sfârșitul anului	4,74	7,9	3,2	3,0	2,8
- medie anuală	5,59	5,9	5,3	3,5	3,2

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Începând cu anul 2011, pe fondul reluării creșterii economice, se așteaptă ca și piața muncii să se îmbunătățească, creându-se condițiile pentru creșterea locurilor de muncă.

Forța de muncă	- % -				
	2009	2010	2011	2012	2013
Rata de ocupare a populației de vârstă					
20-64 ani	63,5	63,6	63,9	64,3	64,7
- bărbați	70,7	71,2	71,6	72,0	72,4
- femei	56,3	56,0	56,1	56,5	57,0
Rata șomajului (conf. BIM) - %	6,9	7,8	7,6	7,2	7,0

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

De asemenea, se așteaptă ca **numărul șomerilor** (conf. BIM) să intre pe o pantă descrescătoare, astfel încât rata șomajului să se diminueze până la 7%, nivel comparabil cu cel din anul 2009.

Evoluția macroeconomică prognozată este expusă la o serie de **riscuri potențiale** care pot încetini tendința estimată:

- recuperarea mai lentă a economiei mondiale, inclusiv a economiilor din cadrul Uniunii Europene;
- amânarea suportului finanțier extern datorită nerespectării angajamentelor asumate;
- absorbția scăzută a fondurilor europene;
- propagarea unor efecte negative potențiale din cauza problemelor financiare în unele state membre;
- menținerea unei cereri interne scăzute și a unui nivel redus al investițiilor;
- menținerea unei creditări limitate;
- creșterea prețurilor internaționale (resurse energetice, materii prime, produse agricole);
- majorarea neprevăzută ale unor impozite, taxe și prețuri reglementate;
- manifestarea unor condiții climatice nefavorabile pentru agricultură.

Capitolul 2 - SUPRAVEGHEREA MACRO-ECONOMICĂ

În condițiile propagării și adâncirii crizei financiare mai mult decât s-a anticipat inițial, relansarea economică și asigurarea sustenabilității finanțelor publice rămâne, în continuare, o prioritate a guvernului.

În pofida spațiului fiscal bugetar redus ca urmare a politicii macroeconomice expansioniste promovate în anii anteriori, guvernul a pus în practică un program de măsuri consistente de stabilizare a economiei și de reluare a procesului de creștere economică. Prin încheierea acordului finanțier extern multilateral cu Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană, Banca Mondială, precum și cu alte instituții financiare internaționale au fost asigurate premisele asigurării unei finanțări externe adecvate, fapt ce a contribuit la îmbunătățirea nivelului de încredere în perspectivele economiei românești. De asemenea, guvernul a trecut la ajustarea de-o manieră ordonată a deficitului bugetar.

Potrivit Deciziei Consiliului Uniunii Europene din 7 iulie 2009, România se află în procedura de deficit excesiv și are obligația să diminueze într-un mod sustenabil, circumscris unui cadru bugetar pe termen mediu, deficitul bugetar sub 3% din PIB până în anul 2012. Consolidarea bugetară prevede un ritm de ajustare mediu anual de 1,75 p.p. în perioada 2010-2012 (reducerea deficitului structural). La 21 septembrie a.c., Comisia Europeană a evaluat măsurile luate de România ca răspuns la recomandările Consiliului din data de 16 februarie 2010 în ceea ce privește corectarea deficitului bugetar excesiv. Principala concluzie a Comisiei a fost că România a întreprins, în cadrul termenului –limită stabilit de către Consiliu, acțiuni concrete care au condus la progrese corespunzătoare de corectare a deficitului bugetar excesiv. Consiliul ECOFIN a marcat acordul asupra evaluării Comisiei Europene în data de 19 octombrie 2010.

Reducerea deficitului structural, concomitent cu orientarea cheltuielilor publice către obiective generatoare de creștere, inclusiv infrastructură

Pentru îmbunătățirea sustenabilității finanțelor publice pe termen mediu și lung au fost și vor continua să fie implementate reforme ce vizează aplicarea strategiei fiscal-bugetare pe termen mediu, restructurarea sistemului de salarizare în sectorul public, precum și a sistemului de pensii și asigurări sociale.

Reformele structurale majore se referă la:

I. Adoptarea¹ și implementarea *Legii Responsabilității Fiscal-Bugetare*, precum și a *Strategiei fiscal-bugetare 2011-2013*, reprezentă pași importanți în realizarea reformei instituționale în domeniul politicii bugetare. Legea cuprinde proceduri îmbunătățite de elaborare a bugetelor multianuale, dispoziții referitoare la limitarea rectificărilor bugetare efectuate în cursul anului și reguli fiscale mai stricte în ceea ce privește cheltuielile totale, cheltuielile de personal și deficitul bugetar, dispoziții privind crearea cadrului de emisiune și gestionare a garanțiilor și a altor obligații colaterale. De asemenea, a fost creat un *Consiliu fiscal* care asigură o analiză independentă a prognozelor macroeconomice și bugetare. Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2011-2013 include un cadru fiscal-bugetar, precum și un cadru de cheltuieli pe termen mediu și declarația de răspundere. Conformarea față de strategia fiscal-bugetară va fi urmărită prin rapoarte de progres semestriale și anuale care să furnizeze răspunsul către Guvern asupra oricăror ajustări care s-ar putea dovedi necesare pentru a respecta țintele sau limitele fiscal-bugetare.

Printre obiectivele noului cadru de reglementare se numără: asigurarea unui echilibru între redresarea economică incipientă și limitarea unor deficite fiscale structurale mari, creșterea calității finanțelor publice și sporirea eficienței și eficacității cheltuielilor publice. De asemenea, introducerea unor reguli fiscale numerice și bugetare va asigura menținerea disciplinei fiscal-bugetare pe termen mediu. Toate aceste reglementări vor avea un impact asupra minimizării posibilităților de apariție a unor derapaje bugetare pe termen scurt, creșterii predictibilității politiciei bugetare pe termen mediu și îmbunătățirii transparenței acesteia. Se preconizează că în perioada 2011-2013 veniturile bugetare să înregistreze o pondere în PIB de 32,3-32,8%, în creștere față de anul 2010, iar cheltuielile bugetare o pondere între 36,8 și 34,8%, în scădere cu 3-4 p.p. față de anul 2010. Cea mai mare creștere o vor avea cheltuielile de investiții (peste 40%).

¹ Legea Responsabilității Fiscal-Bugetare a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 252 din 20 aprilie 2010 (Legea nr. 69/2010). În ceea ce privește Strategia fiscal-bugetară 2011 – 2013, aceasta a fost adoptată de către guvern la 15 septembrie 2010, fiind trimisă - în temeiul Legii nr. 69/2010 - Consiliului Fiscal, care a emis o serie de opinii și recomandări.

II. Noua lege privind sistemul unitar de pensii publice vizează creșterea și egalizarea graduală a vârstei de pensionare pentru bărbați și femei, trecerea graduală la un sistem de indexare în funcție de inflație, integrarea în sistemul unitar de pensii publice a persoanelor care se află în domenii reglementate de legi, respectiv de prevederi speciale de pensionare și lărgirea bazei de impozitare prin includerea unor noi categorii de contribuabili (profesii liberale, manageri, asociații familiale). Din 2015 va crește vârsta de pensionare numai pentru femei, ajungând până la 65 de ani, în 2030. Corespunzător, stagiu complet de cotizare pentru femei va crește, gradual, de la 30 ani în 2015, la 35 de ani în 2030.

Obiectivele urmărite prin reformarea sistemului de pensii vizează îmbunătățirea sustenabilității finanțelor publice pe termen mediu și lung și promovarea unor măsuri de lărgire a bazei de impozitare, respectiv a bazei de contribuții sociale.

Termenul de aplicare a noii legi privind sistemul unitar de pensii publice este anul 2011. Legea fost adoptată de către Parlament la 15 septembrie a.c. La 7 octombrie a.c., Președintele României a decis să retrimită la Parlament actul normativ, cu propunerea de modificare a vârstei de pensionare pentru femei de la 65 de ani, cât era prevăzut în forma adoptată de către Camera Deputaților (cameră decizională), la 63 de ani.

Prin implementarea legii privind sistemul unitar de pensii publice se estimează o reducere a cheltuielilor aferente sistemului public de pensii cu 1% din PIB până în anul 2020.

III. Legea-cadru privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice definește atât principiile directoare, cât și cadrul pentru noul sistem unificat de salarizare al personalului din sectorul bugetar, plătit din bugetul general consolidat. Principalele elemente avute în vedere vizează: salarizarea tuturor categoriilor de personal din sectorul bugetar prin luarea în considerare a drepturilor de natură salarială stabilite prin acte normative speciale; stabilirea drepturilor de natură salarială numai prin norme juridice de forță legală; remunerarea egală pentru muncă de valoare egală și îmbunătățirea sustenabilității financiare.

Obiectivele urmărite sunt: creșterea ponderii salariului de bază în câștigul salarial, prin includerea unor sporuri și indemnizații, cu caracter general; acordarea unor creșteri salariale pe baza evoluției indicatorilor macro-economi și sociali; armonizarea sistemului de salarizare în funcție de importanță, răspunderea, complexitatea activității și nivelul studiilor și crearea unui sistem de prevenire și control care să preîntâmpine inechitățile și neficiența.

Termenul de aplicare a legii-cadru este anul 2011. Separat de procesul de elaborare a noului proiect de lege de simplificare a sistemului de salarizare și ierarhizare a posturilor din sectorul bugetar, va fi elaborat un proiect de act normativ care va reglementa salarizarea personalului bugetar în anul 2011, ca o etapă intermediară în aplicarea legii-cadru.

Impactul preconizat al aplicării noilor reglementări în domeniul salarizării unitare constă în reducerea progresivă a anvelopei salariale la aproximativ 7 % din PIB până în anul 2015.

Consolidarea eficienței, eficacității și independenței administrației publice, inclusiv a capacitatii de absorbție a fondurilor structurale

Procesul de **consolidare a reformei administrației fiscale** vizează următoarele domenii: (i) combaterea evaziunii fiscale, prin fiscalizarea integrală a activităților parțial declarate și nedeclarate, (ii) aplicarea măsurilor de sprijinire a conformării voluntare la declarare și plată, (iii) continuarea procesului de *îmbunătățire a coordonării interne a ANAF*.

Măsurile de limitare și prevenire a evaziunii fiscale întreprinse în 2010, precum și de reducere a arieratelor vor continua și în anii următori. Acestea vizează în principal: administrarea specializată pe categorii de contribuabili (mari și mijlocii), atât pentru prevenirea evaziunii fiscale, cât și pentru monitorizarea arieratelor; selectarea pentru inspecție fiscală a contribuabililor și domeniilor de activitate cu risc fiscal ridicat; redefinirea angajării răspunderii solidare, crearea Registrului Operatorilor Intracomunitari și implementarea sistemului informatic de supraveghere și control pentru monitorizarea circulației în regim suspensiv a produselor accizabile; sprijinirea mediului de afaceri, în special prin simplificarea formalităților administrative prin introducerea Declarației unice de la 1 ianuarie 2011 odată cu unificarea bazei de calcul pentru contribuțiile sociale; implementarea în cadrul Portalului ANAF a paginii "*Contul meu*", care va permite contribuabililor să-și verifice situația contului fiscal, simplificarea formalităților vamale; implementarea unui sistem stabil de înlesniri la plată obligația pentru contribuabilității aflați în dificultate temporară de lichiditate; îmbunătățirea administrației veniturilor: simplificarea modalităților de plată a obligațiilor fiscale prin extinderea plății electronice și online pentru contribuabilii persoane juridice.

În ceea ce privește **capacitatea de absorbiție a fondurilor europene**, guvernul se va orienta către:

- consolidarea capacitații administrative a instituțiilor publice implicate în gestionarea Programelor Operaționale și a proiectelor finanțate din acestea (în special în sectorul transporturilor);
- optimizarea procedurilor de accesare și implementare a proiectelor;
- îmbunătățirea eficacității și duratei procesului de achiziții publice;
- identificarea unor mecanisme de sprijin pentru beneficiari (prin facilități speciale de garantare), în vederea asigurării cofinanțării proprii.

Asigurarea unei funcționări adecvate și stabile pentru sectorul financiar

În perioada 2009-2010, stabilitatea financiară a României s-a confruntat cu provocări semnificative, dar a rămas robustă. Capitalizarea băncilor s-a majorat la niveluri confortabile, iar lichiditatea s-a menținut la valori corespunzătoare. Aceste evoluții sunt consecințele eforturilor întreprinse de instituțiile de credit, solicitărilor în acest sens ale Băncii Naționale a României, precum și acordului de finanțare semnat de autorități cu Uniunea Europeană și Fondul Monetar Internațional. Angajamentele asumate de principalele 9 bănci străine cu activitate în România în cadrul Inițiativei Europene de Coordonare Bancară au constituit factorii catalizați determinanți ai acestor eforturi.

Perspectivele pe termen scurt ale sistemului financiar din România depind în mare măsură de refacerea încrederei în economie, de relansarea sustenabilă a creșterii economice, precum și de evoluțiile internaționale. Abordarea prudențială a BNR a continuat și s-a diversificat prin asigurarea punctuală de lichiditate, supravegherea strictă a băncilor și îmbunătățirea cadrului de reglementare prudențială.

Principala provocare la adresa stabilității financiare rămâne riscul de credit. Direcțiile de acțiune identificate sunt:

- a. îmbunătățirea, în continuare, a cadrului de reglementare prudențială în vederea gestionării adecvate a riscurilor asociate îndatorării populației;
- b. descurajarea, în continuare, a creditului în valută dar ținându-se seama de capacitatea actuală limitată a băncilor de a obține resurse în monedă națională pe termen lung, precum și de distincția între debitorii acoperiți și cei neacoperiți față de riscul valutar;

- c. revizuirea politicilor privind garantarea expunerilor bancare cu colateral de tip imobiliar la valori actualizate pentru a se obține un *mix* mai bun între diferitele criterii avute în vedere la acordarea creditelor;
- d. îmbunătățirea bazei de date gestionate de Centrala Riscurilor Bancare din BNR pentru a colecta informații suplimentare de risc.

În ceea ce privește oferta de credite, factorul determinant este reprezentat de menținerea sentimentului de aversiune la risc al băncilor, în pofida măsurilor adoptate de banca centrală în vederea încurajării reluării sustenabile a activității de creditare (diminuarea ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit, diminuarea ratei dobânzii de politică monetară, modificarea unor prevederi ale normelor de prudență bancară).

O vulnerabilitate în creștere a sistemului bancar românesc o constituie scăderea calității portofoliului de credite care s-a manifestat mult mai accentuat în anul 2009 și persistă și în prezent, în principal pe fondul recesiunii economice. Întârzierea relansării economice, costurile încă ridicate de creditare și manifestarea unei atitudini mult mai precaute a băncilor, dar și a clienților, indică menținerea actualelor tendințe pentru întreg anul 2010.

Îmbunătățirea funcționării pieței muncii, în special în ceea ce privește negocierea salarială

În contextul abordării naționale a flexisecurității, în cursul anului 2011, măsurile de flexibilizare a relațiilor de muncă urmăresc, în principal, modificarea unor acte normative existente: Legea nr. 53/2003 – Codul Muncii, Legea nr. 130/1996 privind contractul colectiv de muncă, legislația privind negocierile colective și soluționarea conflictelor de muncă.

Modificarea *Codului Muncii* vizează reevaluarea condițiilor de încheiere a contractelor pe perioadă determinată și de blocare a posturilor eliberate prin concedieri colective, în condițiile actuale ale pieței muncii, prelungirea termenului de delegare cu acordul salariatului².

Completările la Legea nr. 130/1996 privind contractul colectiv de muncă urmăresc separarea negocierilor din sectorul privat de cel public, flexibilizarea sistemului de negociere a contractelor colective prin eliminarea blocajelor privind accesul la negocieri a partenerilor sociali, restrângerea aplicării “erga omnes” a contractelor colective la nivel de ramură în sectorul privat.

Asigurarea unei contribuții mai mari a sistemului de educație la toate nivelurile de formare a capitalului uman

În vederea îmbunătățirii calității și relevanței pentru piața muncii a sistemelor de educație și pregătire profesională este în curs de definitivare Cadrul Național al Calificărilor, pe bază de rezultate ale învățării, atât în ceea ce privește învățământul superior, învățământul profesional și tehnic (ÎPT) și sistemul de formare profesională continuă. În perioada 2011-2013, vor fi elaborate și/sau actualizate noi seturi de standarde de calitate, standarde ocupaționale, de formare continuă și manageriale pentru învățământul preuniversitar și sistemul de formare profesională continuă. De asemenea, până în anul 2013, vor fi revizuite standardele de pregătire profesională pentru calificările ce pot fi obținute prin ÎPT, formă de educație susținută inclusiv și prin dezvoltarea de

² În prezent acesta este de cel mult 60 de zile.

parteneriate cu mediul de afaceri și partenerii sociali³.

În privința învățământului superior, politicile educaționale vizează atingerea unui nivel de alocare de cel puțin 1% din PIB și facilitarea inserției absolvenților pe piața muncii, inclusiv prin încurajarea firmelor, prin acordarea de facilități fiscale acestora pentru a recruta tineri absolvenți sub 35 ani pe care doresc să-i specializeze în domeniul de activitate al firmei prin cursuri de nivel de educație terțiară. Adaptarea învățământului superior la cerințele pieții muncii se va face inclusiv prin realizarea unui *Studiu național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior* și prin implementarea unor proiecte POS DRU de formare a cadrelor didactice și studenților în scopul dobândirii de competențe cerute pe piața forței de muncă. *Legea Educației Naționale*, odată adoptată, va oferi cadrul legal general, coerent și unitar pentru modernizarea sistemului educațional și depășirea obstacolelor cu care se confruntă sistemul educațional.

Capitolul 3 - COORDONAREA TEMATICĂ

A. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR INITIATE CA RĂSPUNS LA RECOMANDĂRILE SPECIFICE DE ȚARĂ

La data de 28 ianuarie 2009, Comisia Europeană a publicat un set de recomandări specifice de țară⁴ care vizau accelerarea procesului de reformă în domenii cheie, precum: administrația publică, politica fiscal-bugetară, mediul de afaceri, piața muncii, educația și formarea profesională.

România a răspuns acestor recomandări *prin actualizarea Planului de acțiuni suplimentare rezultate din analiza raportului de țară (2008) al Comisiei Europene*, în care au fost luate în considerare și prevederile *Planului European de Redresare Economică*.

Evoluțiile înregistrate în perioada martie 2009 – septembrie 2010 în domeniile-cheie menționate în evaluarea Comisiei Europene se prezintă astfel:

I. În vederea **consolidării capacitatii administrative**, eforturile Guvernului României s-au concentrat pe: (i) *reforma administrației publice* (adoptarea legii privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri; realizarea - cu sprijinul Băncii Mondiale - a unei analize funcționale pentru eficientizarea administrației publice centrale; implementarea *Strategiei pentru o reglementare mai bună și a planului de acțiune* aferent), (ii) *reforma sistemului judiciar* (adoptarea noilor coduri civil, penal, de procedură civilă și penală, îmbunătățirea managementului instanțelor și a infrastructurii sistemului judiciar), precum și pe (iii) *îmbunătățirea managementului instrumentelor structurale* (simplificarea și îmbunătățirea accesului la fonduri europene și revizuirea legislației în domeniul achizițiilor publice). În vederea închiderii procedurii de infringement determinate de lipsa independenței autorității de reglementare în domeniul telecomunicațiilor, a fost modificat cadrul legislativ, fiind astfel asigurată autonomia acesteia.

³ Prin implementarea a două proiecte finanțate din fonduri structurale: *Corelarea ofertei educaționale a învățământului profesional și tehnic cu cerințele pieței muncii* (perioadă: ian. 2010-mai 2012; buget total: 18,49 mil. lei) și *Curriculum revizuit în învățământul profesional și tehnic* (perioadă: 2010 - iulie 2013, buget total: 20,45 mil. lei).

⁴ *Raportul privind Evaluarea implementării Strategiei Lisabona la nivelul statelor membre UE și a zonei euro*

II. Menținerea stabilității macro-economice și monitorizarea atentă a deficitelor au devenit două priorități principale de politică macro-economică ale guvernului. Adoptarea și implementarea *Legii Responsabilității Fiscal-Bugetare*, precum și a *Strategiei fiscal-bugetare 2011-2013*, reprezintă un pas important în realizarea reformei instituționale în domeniul politicii bugetare. În plus, introducerea unei discipline fiscal-bugetare mai severe, realizarea unei construcții bugetare bazată pe obiective clare și implementarea cadrului finanțier convenit cu FMI și UE au indus un sentiment de încredere în economia românească. Până la sfârșitul anului 2010, se anticepează ca rata inflației să se situeze între 7,5 și 8%, ca efect al majorării TVA, față de 3,5% plus/minus 1%, cât a fost fixat inițial pentru acest an. Deficitul de cont curent va crește în 2010 la 5,7% din PIB față de 4,5% în 2009, în special datorită scăderii ofertei interne și implicit a accelerării importurilor suplimentare.

III. În vederea facilitării intrării pe piață a întreprinderilor s-a acționat pentru: (i) reducerea numărului de autorizații/permise, cuprinse în Planul de simplificare asumat pentru aplicarea Memorandului de Înțelegere între Comunitatea Europeană și România și în exercițiile de reducere a autorizațiilor asumate de România în 2008 și 2009; (ii) inițierea unui proces coordonat de identificare de noi măsuri cu impact asupra afacerilor și îmbunătățirea procedurii de autorizare tacită; (iii) demararea procesului de înființare a *one stop shop*-urilor pentru IMM-uri; (iv) dezvoltarea de servicii e-guvernare pentru înregistrarea în registrul comerțului; (v) reformarea procedurilor din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, arhitecturii și construcțiilor; (vi) demararea procesului de înregistrare sistematică a proprietăților. În plus, au fost aduse modificării legislației de mediu pentru a se asigura corelarea cu autorizarea de construire, fiind simplificate procedurile specifice de mediu. Pentru a crește accesul la achiziții publice a fost ajustată legislația, fiind eliminate tendințele de birocratizare.

În ceea ce privește **facilitarea procedurilor de ieșire de pe piață** a firmelor a fost instituit *concordatul preventiv* și a fost redusă la un an *procedura de insolvență* prin modificarea cadrului legal în domeniu.

IV. Referitor la necesitatea îmbunătățirii calității și relevanței pentru piața muncii a sistemelor de educație și pregătire profesională, este în curs de elaborare *Cadrul Național al Calificărilor*, care va integra calificările ce pot fi obținute indiferent de contextul în care s-au obținut acestea. În privința **învățării pe tot parcursul vieții**, a fost demarat procesul de elaborare a *Strategiei naționale de învățare permanentă*. Pentru **reducerea părăsirii timpurii a școlii**⁵, MECTS derulează cu succes programe sociale și de asigurare a accesului la educație pentru grupurile dezavantajate..

V. Pentru facilitarea accesului tinerilor la finanțare, guvernul implementează două programe multianuale: primul, de tip *seed capital* – START, destinat creșterii aptitudinilor antreprenoriale ale acestora, iar cel de al doilea, de tip *start-up phase*, finanțează structuri de sprijinire a afacerilor (incubatoare de afaceri). De asemenea, sunt în curs de implementare măsuri pentru integrarea pe piața muncii a tinerilor aflați în risc de marginalizare: încadrarea pe durată determinată a tinerilor și asigurarea legăturii acestora cu munca formală⁶ și ocuparea persoanelor tinere aflate în risc de excluziune pe piața muncii.

În scopul **creșterii ratei de participare a tinerilor la piața muncii**, guvernul a adoptat un proiect legislativ privind stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor aparținând întreprinzătorilor tineri, debutanți în afaceri - *firme starter*. De asemenea, a fost lansat în

⁵ Indicator vizat de Strategia Europa 2020 și care nu trebuie confundat cu indicatorul de abandon școlar

⁶ Program special pentru elevi și studenți implementat de ANOFM în perioada 2011-2013, în conformitate cu prevederile Legii nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților

consultare publică proiectul de modificare a cadrului legislativ privind *ucenicia la locul de muncă*.

B. REFORME PRIORITARE PE TERMEN SCURT ȘI MEDIU

PNR 2007 – 2010 a constituit o adevărată strategie post-aderare a României, fiind orientat către cele mai importante reforme necesare adâncirii procesului de integrare a României și de reducere a decalajelor față de alte state membre. În perioada 2008-2009, implementarea PNR a fost adaptată permanent evoluției mediului economic și social al României, precum și cerințelor și recomandărilor specifice de țară ale Comisiei Europene.

Din motive de coerență și continuitate, implementarea măsurilor majore inițiate în contextul PNR 2007 – 2010, în special cele care asigură respectarea condiționalităților *Memorandumului de înțelegere dintre Comunitatea Europeană și România (MoU)* constituie o preocupare majoră a Guvernului României.

În urma unei atente analize a oportunității posibilelor reforme pe termen scurt, care ar putea asigura demararea rapidă a creșterii economice și înscrierea pe o traiectorie ascendentă a indicatorilor macroeconomici ai României, s-a estimat că prioritățile strategice pe termen scurt trebuie să includă **creșterea eficienței și transparenței administrației publice și îmbunătățirea mediului de afaceri**. Aceste priorități pot contribui, de asemenea, la abordarea cu succes a obstacolelor majore în calea creșterii economice și a ocupării forței de muncă.

I. Creșterea eficienței și transparenței administrației publice

Pentru Guvernul României, creșterea eficienței administrației publice constituie un obiectiv prioritar, căruia i se subsumează o serie de reforme-cheie, precum restructurarea și modernizarea administrației publice centrale și locale, creșterea eficienței cheltuielilor guvernamentale, creșterea calității și accesului la servicii publice. *Programul de guvernare 2009-2012* prevede un set de direcții de acțiune prin care se urmărește, în principal, creșterea eficienței și a transparenței în activitatea instituțiilor din administrația publică, asigurarea descentralizării administrative, îmbunătățirea gestiunii resurselor umane și creșterea eficacității administrației publice locale.

Principiile directoare pe care se fundamentează o asemenea prioritate strategică sunt: participarea (inclusiv dezvoltarea de parteneriate public - privat), raționalizarea (crearea/modificarea de structuri, ca parte a procesului de simplificare), eficiența (îmbunătățirea substanțială în furnizarea serviciilor publice), sustenabilitatea (o îmbunătățire durabilă în domeniul administrației publice, ca urmare a schimbărilor de structură și de proces), responsabilitatea și transparența.

Importanța definirii și aplicării de politici axate pe îmbunătățirea eficienței și eficacității administrației publice a fost evidențiată și în cuprinsul MoU încheiat în anul 2009. Realizarea analizei funcționale a administrației publice constituie una dintre condiționalitățile MoU în materie de reformă structurală. Analiza cuprinde două etape - fiecare acoperind câte șase ministere/instituții/sectoare publice și este axată pe capacitatea instituțională și funcțională a acestora, managementul finanțiar și cel al resurselor umane, eficiența activităților derulate. Rezultatul analizei se va concretiza într-un set de recomandări privind eficientizarea planificării strategice, coordonarea politicilor intersectoriale, monitorizarea performanței și gestionarea reformei administrației publice.

În consecință, continuarea reformelor în domeniul administrației publice este esențială, fapt ce justifică accelerarea procesului de implementare a acelor direcții de acțiune care pot asigura:

- îmbunătățirea procesului decizional în administrația publică, inclusiv sub aspectul garantării deplinei transparențe a acestuia,
- îmbunătățirea mecanismelor de reglementare,
- continuarea reformei ministerelor-cheie,
- asigurarea calității și eficienței furnizării serviciilor publice,
- profesionalizarea funcționarilor publici,
- o mai bună aplicare a legislației.

Consolidarea capacitatei administrative a instituțiilor administrației publice va fi susținută prin măsuri de reformă coerente, inclusiv prin alocarea – acolo unde este cazul – de resurse financiare, pentru a contribui, în mod substanțial, la asigurarea condițiilor pentru creștere economică și ocupare a forței de muncă, răspunzând astfel obiectivului general al strategiei *Europa 2020*.

Un rol deosebit în soluționarea nevoilor de reformă ale administrației publice revine *Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative (PO DCA)*, prin intermediul căruia sunt avute în vedere intervenții privind managementul instituțiilor publice, pentru: îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor publice, a procesului de planificare strategică, de măsurare și evaluare a performanțelor, creșterea eficacității organizaționale (prin reorganizarea structurilor administrației publice, eficientizarea managementului resurselor umane și coordonarea activităților de training și dezvoltare a competențelor personalului), îmbunătățirea calității și eficienței serviciilor furnizate de către administrația publică centrală și locală.

Mai mult, pentru definirea unui cadru legislativ coherent și unitar, bazat pe sistematizarea, raționalizarea și restructurarea prevederilor legale care ghidează acțiunile autorităților administrației publice, MAI derulează – cu sprijin finanțări din PO DCA - proiectul *Un cadru legislativ mai coherent pentru o administrație publică mai eficientă*. Rezultatul acestui proiect va consta în elaborarea *Codului administrativ al României*, instrument util pentru asigurarea uniformității și identității structurilor/substructurilor administrative.

Creșterea gradului de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune și atingerea obiectivului de cel puțin 90% din alocarea disponibilă pentru România (stabilit prin Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013) necesită eforturi semnificative, atât din punct de vedere finanțării, cât și din punct de vedere al resurselor umane și materiale.

În vederea accelerării substanțiale a vitezei de absorbție, vor fi inițiate sau continuante acțiuni prioritare cu impact direct și semnificativ asupra procesului de atragere a fondurilor structurale și de coeziune. În acest sens, se va acționa pe următoarele direcții strategice:

- identificarea și corectarea prevederilor diferitelor acte normative care afectează buna implementare a programelor operaționale și a proiectelor finanțate din acestea;
- optimizarea procedurilor de acces la finanțare și de implementare a proiectelor (ghiduri, proceduri și instrucțiuni clare, coerente și “prietenoase”);
- asigurarea cadrului necesar (cu prioritate a resurselor bugetare) pentru demararea efectivă și implementarea cât mai rapidă a proiectelor majore de infrastructură (transport, mediu, energie etc.);
- îmbunătățirea eficacității și micșorarea duratei procesului de achiziție publică;
- suplimentarea alocărilor finanțare pentru domeniile de intervenție cu impact socio-economic rapid și substanțial (inclusiv crearea de noi locuri de muncă);
- identificarea unor mecanisme și instrumente de facilitare a accesului la cofinanțare pentru

beneficiarii publici și privați;

- consolidarea capacitatei administrative a structurilor responsabile de management și controlul Programelor Operaționale, ceea ce va conduce la reducerea duratelor de evaluare și contractare a proiectelor și a duratelor de verificare și plată a cererilor de rambursare;
- furnizarea de cursuri de instruire generală și specifică pentru potențialii solicitanți de finanțare și pentru beneficiari;
- îmbunătățirea cooperării și comunicării între guvern, beneficiari, firme de consultanță și instituții finanțier-bancare pe aspecte legate de implementarea fondurilor structurale și de coeziune;
- clarificarea și uniformizarea cerințelor și practicilor de control și audit din partea organismelor abilitate, precum și îmbunătățirea coordonării între aceste structuri.

Realizarea acestor acțiuni va fi posibilă prin menținerea unui dialog constructiv cu Comisia Europeană în vederea identificării soluțiilor eficiente pentru accelerarea absorbției fondurilor structurale și de coeziune.

II. Îmbunătățirea mediului de afaceri

Experiența altor state membre ale Uniunii Europene demonstrează clar că un mediu de afaceri permisiv și predictibil, în care întreprinderile sunt încurajate și susținute să se dezvolte, poate să aibă o contribuție substanțială la creșterea produsului intern brut, la crearea de noi locuri de muncă, la stimularea exporturilor și creșterea investițiilor străine.

Luând în considerație perspectivele de consolidare a pieței unice, precum și decalajele înregistrate de România față de celelalte state membre, generate, în principal, de insuficiență/inexistența unor instrumente adecvate de susținerea a întreprinderilor, Guvernul României urmărește cu consecvență crearea unui mediu de afaceri predictibil, care să stimuleze competitivitatea întreprinderilor românești, în special a IMM-urilor, să atragă investiții străine și să permită fructificarea deplină a avantajelor pieței unice.

Referitor la îmbunătățirea mediului de afaceri și evaluarea sistematică a măsurilor destinate acestuia, guvernul are în vedere adoptarea *Strategiei guvernamentale pentru îmbunătățirea și dezvoltarea mediului de afaceri, în perioada 2010-2014* și *Strategiei guvernamentale pentru dezvoltarea sectorului IMM, în perioada 2009-2013*, care implementează *Small Business Act*.

Îmbunătățirea cadrului de reglementare și creșterea transparenței actului decizional are în vedere eliminarea excesului de raportare prin aplicarea principiului „Only once”, reducerea frecvenței raportărilor și limitarea scopului acestor raportări, codificarea și abrogarea legislației și reglementărilor învechite; întărirea disciplinei contractuale; îmbunătățirea pregătirii propunerilor de acte normative, cu utilizarea principiului „SME test” și „Think small first” în vederea evaluării impactului acestora asupra mediului de afaceri și IMM-urilor⁷. Totodată, se va reduce numărul de taxe și tarife cu caracter fiscal și parafiscal și se va realiza simplificarea fiscalității și a procedurilor de impunere fiscală și de plăți, în mod deosebit prin informatizare și e-guvernare. Vor fi eliminate/reduse barierele administrative identificate în procesul de evaluare ex-ante și ex-

⁷ Raportul BM „Paying taxes” (2009) arată că RO se află pe ultimul loc între cele 183 de țări analizate cu număr total de 113 taxe de plătit pentru care sunt necesare cca. 73 de ore; Raportul „Doing business” (2009) evidențiază începerea unei afaceri și operaționalizarea acestei în termen de 10 zile și creșterea costurilor în procedura de insolvență, RO ocupând poziția 55

post a legislației și vor fi reformate procedurile din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, arhitecturii și construcțiilor. Pentru reducerea arieratelor în economie va fi lansat un amplu program de privatizarea a companiilor de stat prin listarea acestora la bursă⁸.

Stimularea investițiilor în vederea asigurării tranzitiei întreprinderilor, în special a IMM-urilor, către economia eco-eficientă și consolidarea bazei industriale cuprinde măsuri pentru stabilirea unui portofoliu de domenii și locații ca destinații pentru implementarea de noi proiecte de investiții. Totodată, se are în vedere promovarea unui regim transparent al achizițiilor publice pentru creșterea ponderii IMM-urilor în procesul de achiziții, inclusiv a achizițiilor inovative. Concomitent va fi susținută creșterea capacitatei asociațiilor de reprezentare a întreprinderilor, IMM în relația cu autoritățile în vederea reprezentării adecvate a intereselor acestora și pentru inițierea de studii comune de impact care să permită consolidarea bazei industriale.

Îmbunătățirea accesului la finanțare se va baza pe diversificarea instrumentelor financiare: acordarea de facilități privind reinvestirea profitului⁹, listarea pe piața de capital (*factoring, business angels*), instrumente de micro-creditare, instrumente de garantare și co-garantare și capital de risc. Acestea vor susține întreprinderile inovative și vor asigura tranzitia la economia verde.

Consolidarea capacitatii tehnologice a întreprinderilor (în special a IMM-urilor) urmărește creșterea competitivității produselor industriale și serviciilor. Întreprinderile vor fi susținute financiar pentru achiziționarea de echipamente și tehnologii eco-eficiente, în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră și a intensității energetice, pentru achiziționarea de licențe și know-how și pentru dezvoltarea propriilor capacitați de cercetare dezvoltare pentru inovarea produselor și proceselor tehnologice. Se vor elabora strategii sectoriale de specializare industrială, orientate către inovare și care să valorifice triunghiul cunoașterii la nivel regional. Totodată, se va continua implementarea conceptului de *cluster inovativ* în vederea creării rețelei de clustere în România. În acest scop, se va elabora un plan de acțiune pentru consolidarea competitivității clusterelor.

Pentru *îmbunătățirea serviciilor de consultanță specializate și diversificarea acestora în vederea susținerii întreprinderilor, în special a IMM-urilor în tranzitie la economia ecologică* se are în vedere implementarea mecanismelor și metodelor de atestare informală pe baza standardelor calitate, precum și a sistemelor organizaționale orientate către formarea profesională continuă a consultanților.

Dezvoltarea educației antreprenoriale în cadrul învățământului preuniversitar, profesional și tehnic și universitar urmărește dezvoltarea de module speciale pentru învățământul gimnazial și extinderea ariei de predare a culturii antreprenoriale în învățământul universitar pe bază de etica în afaceri și în vederea promovării creațivității, inovației și spiritului antreprenorial. În acest sens, în învățământul profesional și tehnic vor fi formate cadre didactice din școlile cu profil de servicii pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale elevilor¹⁰.

⁸ Pentru început se au în vedere compania de transport marfa la calea ferată, Transelectrica, Transgaz, Romgaz, RAPPS.

⁹ Conform Legii bugetului de stat pe anul 2010, aceste facilități se acordă până la 31.12.2010.

¹⁰ Proiectul POSDRU *Formarea cadrelor didactice din învățământul profesional și tehnic – profil servicii, pentru extinderea metodei moderne interactive de învățare prin firma de exercițiu* (perioadă: 2010 - iulie 2013, buget total: 9,45 mil. lei).

C. OBIECTIVE NAȚIONALE ȘI MĂSURI PENTRU ATINGEREA LOR

3.1 OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

Pentru viitorul deceniu, România își propune realizarea unei creșteri economice bazate pe ocuparea unei forțe de muncă înalt calificate, în contextul asigurării dintr-o perspectivă durabilă a *coezunii economice, sociale și teritoriale*. Pentru aceasta, România se concentrează pe următoarele direcții de acțiune:

- echilibrarea pieței muncii și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă;
- creșterea gradului de flexibilitate a pieței muncii;
- întărirea dialogului social la toate nivelurile în scopul creșterii aportului acestuia la dezvoltarea economică și socială.

La nivelul anului de referință 2009, rata totală de ocupare, pentru grupa de vîrstă 20-64 de ani, a fost de 63,5%, înregistrând un decalaj de 5,6 p.p. față de media de 69,1% a UE 27. Din punct de vedere al structurii pe sexe a populației ocupate, rata de ocupare este semnificativ mai scăzută pentru femei – 56,3%, față de rata de ocupare pentru bărbați - 70,7%.

Conform prognozelor, decalajul între nivelul național și cel comunitar se va menține și la nivelul anului 2020, dar va înregistra o ușoară tendință de scădere de la 5,6 p.p. la 4,8 p.p.

3.1.1 Rata de ocupare, pentru grupa de vîrstă 20-64 de ani – 70%

Pentru stabilirea țintei privind rata de ocupare, s-a pornit de la un scenariu care a inclus evoluția istorică a ritmului anual de creștere a ratei ocupării, potențialul de creștere economică și evoluția demografică prognozată pentru următorul deceniu.

Traекторia creșterii ratei de ocupare, prezentată în tabelul de mai jos, indică o tendință crescătoare începând cu anul 2011, atingerea unui nivel intermediar de aproximativ 66% în anul 2015 și a valorii de 70,2% în 2020. Conform prognozelor, decalajul între nivelul de ocupare în rândul femeilor și bărbaților se va menține, însă va înregistra o tendință de reducere de la 15,5 p.p. în 2011 la 9,3 p.p. în 2020.

	Rata de ocupare, pentru grupa de vîrstă 20-64 de ani						-%-
	2009	2011	2012	2013	2015	2020	
Rata de ocupare 20-64 ani, total	63,5	63,9	64,3	64,7	66,2	70,2	

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

3.1.2 Măsuri cheie pentru atingerea țintei

Măsurile integrate, prevăzute mai jos, sunt focalizate pe îndepărtarea constrângerilor în calea creșterii ocupării forței de muncă și vizează: îmbunătățirea funcționării pieței muncii, facilitarea tranzițiilor de la șomaj sau inactivitate către ocupare, consolidarea competențelor profesionale ale forței de muncă și optimizarea structurii ocupaționale.

I. Îmbunătățirea funcționării pieței muncii

În contextul abordării naționale a flexisecurității, în cursul anului 2011, măsurile de flexibilizare a

relațiilor de muncă urmăresc, în principal, modificarea unor acte normative¹¹, precum și elaborarea legislației privind *Codul Dialogului Social*¹².

Prelungirea vieții active se bazează pe implementarea etapizată a legislației pentru a asigura creșterea vârstei standard de pensionare pentru femei și a celei pentru personalul din domeniile apărării naționale, ordinii publice și siguranței naționale, descurajarea pensionarilor anticipate și a celor de invaliditate, integrarea persoanelor aparținând sistemelor speciale de pensii în sistemul unitar de pensii publice etc.

În vederea asigurării unor sisteme de pensii mai sigure și mai transparente, în perioada 2011-2013, MMFPS își asumă completarea cadrului legislativ pentru constituirea *Fondului de garantare a pensiilor private*, organizarea și funcționarea sistemului de plată a pensiei pentru pilonii II și III administrați privat și diversificarea tipurilor de pensii prin introducerea pensiilor în regim ocupațional.

Responsabil: MMFPS

II. Facilitarea tranzițiilor de la șomaj sau inactivitate către ocupare

În perioada 2011-2013, pachetul de măsuri destinate stimulării ocupării forței de muncă se focalizează pe sprijinirea persoanelor aflate în căutarea unui loc de munca în sensul consolidării capacitații individuale de ocupare (programe de informare și consiliere în carieră personalizate, formare și perfecționare profesională și stimularea inițiativei antreprenoriale individuale) și pe modificarea cadrului legal privind sistemul asigurărilor de șomaj¹³. Pentru a îmbunătăți modalitatea de implementare a măsurilor active de ocupare este necesară operaționalizarea sistemului de investigare periodică a pieței muncii.

În vederea facilitării inserției tinerilor pe piața muncii, măsurile implementate de MMFPS și ANOFM includ subvenționarea locurilor de munca și formarea profesională a tinerilor, derularea de campanii de informare în unitățile de învățământ, corelate cu modificarea, în cursul anului 2011, a cadrului legislativ privind ucenia la locul de munca.

Dezvoltarea capacitații instituționale a Serviciului Public de Ocupare - la nivel național, regional și local induce necesitatea modernizării modului de interacțiune cu clienții (șomeri și angajatori) și consolidării componentei de activare prin realocarea resurselor de la cea pasivă (înregistrare, plată prestații de șomaj) către implementarea măsurilor de stimulare a ocupării, precum și dezvoltarea parteneriatelor cu instituțiile de învățământ, furnizorii de servicii de ocupare și formare, sindicate și patronate, ONG-uri și asociațiile profesionale etc. În paralel cu acestea, ANOFM are în vedere și modernizarea sistemului său informatic.

În vederea asigurării unei interacțiuni eficiente între sistemul de asistență socială și cel de ocupare, MMFPS se focalizează pe întărirea controlului asupra modului de acordare a ajutoarelor sociale și condiționarea mai fermă a acordării acestora de disponibilitatea beneficiarilor apti de muncă de a ocupa un loc de munca și de a participa la programe de dezvoltare a competențelor profesionale.

¹¹ Legea nr. 53/2003 – Codul Muncii, Legea nr. 130/1996 privind contractul colectiv de muncă, legislația privind sindicale și patronale și a celei privind negocierile colective și soluționarea conflictelor de muncă

¹² Legislația privind organizarea și funcționarea sindicatelor și patronatelor, organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social și cea privind negocierile colective și soluționarea conflictelor de muncă.

¹³ Acordarea de servicii gratuite de evaluare a competențelor dobândite pe alte căi decât cele formale, susținerea financiară a șomerilor neindemnați pe perioada participării la programele de FPC, flexibilizarea condițiilor pentru subvenționarea programelor de FPC organizate de angajatori, accesul șomerilor neindemnați la prime de mobilitate, reducerea condiționalităților pentru firmele care angajează șomeri și persoane aparținând grupurilor vulnerabile

Responsabili: MMFPS și ANOFM.

III. Consolidarea competențelor profesionale ale forței de muncă

În scopul dezvoltării instrumentelor în domeniul calificărilor, MMFPS și MECTS urmăresc definitivarea Cadrului Național al Calificărilor, revizuirea Clasificării Ocupațiilor din România și elaborarea de analize ocupaționale, standarde și calificări.

În perioada 2011-2013, MMFPS, MECTS și ANOFM implementează programe și/sau proiecte (scheme de ajutor de stat și cofinanțare) de stimulare a formării profesionale continue (FPC) a angajaților și de implicare a partenerilor sociali în corelarea sistemelor de educație și formare cu evoluția pieței muncii.

Aceste inițiative vizează: creșterea adaptabilității întreprinderilor și angajaților în vederea asigurării tranziției la economia “verde”; facilitarea accesului persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, în special a celor provenind din zonele rurale, șomerilor și a persoanelor inactive, la cursuri de FPC; realizarea corespondenței între calificările oferite de sistemul educațional și cerințele pieței muncii și analiza evoluției pieței muncii și anticiparea necesarului de calificări.

Responsabili: MMFPS, MECTS și ANOFM

IV. Integrarea pe piața muncii a persoanelor rezidente în mediul rural, tinerilor și femeilor (optimizarea structurii ocupăționale)

Pentru creșterea ratei de ocupare în mediul rural, se urmărește diversificarea activităților economice în mediul rural și modernizarea sectorului agricol. În acest scop, în perioada 2011-2013, măsurile finanțate prin FEADR, de către AM-PNDR vizează înființarea și dezvoltarea microîntreprinderilor în sectorul non-agricol, dezvoltarea activităților turistice și a sectorului terțiar din spațiul rural, îmbunătățirea infrastructurii fizice în spațiul rural și a accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală, prima instalare a tinerilor ca șefi de exploatații agricole, formarea profesională în diverse domenii agricole, și încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală.

Pentru promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor și femeilor, în perioada 2011-2013, MECMA implementează măsuri (finanțate de la bugetul de stat) prin care sunt sprijinite dezvoltarea infrastructurilor de afaceri și înființarea de întreprinderi de către tineri și femei.

Responsabili: MADR și MECMA

Măsurile cheie își propun să conducă la eliminarea blocajelor identificate care vizează, în principal, nivelul mai scăzut de educație și accesul limitat la forme de învățare pe întreg parcursul vieții; asigurarea unor resurse financiare adecvate pentru implementarea măsurilor active de ocupare și asigurarea accesului la prestații și servicii sociale într-o manieră care să nu reducă atractivitatea muncii.

3.1.3 Resurse financiare - inclusiv contribuția fondurilor europene

Pentru perioada 2011 - 2013, resursele financiare prevăzute sunt:

- bugetul asigurărilor pentru șomaj (în principal, componenta de măsuri active de ocupare) - 586,9 mil. lei;
- bugetul de stat – 70,16 mil. lei;
- Fondul Social European (*Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane*) – 5.693 mil. lei. Suportul finanțier acordat susține creșterea participării la piața muncii a forței

- de muncă calificate, formarea profesională continuă, adaptabilitatea întreprinderilor și a angajaților, asigurarea calificărilor necesare în scopul integrării și mobilității lucrătorilor pe piața muncii, egalitatea de şanse pe piața muncii, incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile (POS DRU, Axele Prioritare 2 - 5);
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (*Programul Național de Dezvoltare Rurală - PNDR, Axele 1, 3, 4*). Pentru anii 2011-2013, Comitetul de monitorizare al PNDR va aproba, în funcție de prioritățile de la momentul respectiv, calendarul sesiunilor de licitație de proiecte și alocarea aferentă.

3.1.4 Legătura cu inițiativele emblematicice *Europa 2020*

Conform inițiativei emblematicice „**O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă**”, guvernul va întreprinde demersurile necesare pentru implementarea la nivel național a conceptelor flexisecurității și a măsurilor care să conducă la creșterea şanselor de integrare pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor dezavantajate, a tinerilor și a femeilor. De asemenea, va fi definitivat Cadrul Național al Calificărilor, va fi revizuită Clasificarea Ocupațiilor din România și va fi sprijinită dezvoltarea parteneriatelor între sistemul de educație și piața muncii, în special prin implicarea partenerilor sociali în planificarea ofertelor de educație și formare.

Măsurile de facilitare a intrării tinerilor pe piața muncii (îndrumare, consiliere, ucenicie, înființarea de întreprinderi) vor contribui și la implementarea inițiativei emblematicice „**Tineret în mișcare**”.

3.1.5 Mecanismul de monitorizare

Sistemul de monitorizare a țintei se bazează pe ancheta forței de muncă din gospodării (AMIGO) derulată anual de INS, ca metodă principală de investigare a pieței forței de muncă și pe analizele realizate de către ANOFM privind evoluția șomajului înregistrat.

Pentru monitorizarea măsurilor propuse în vederea atingerea țintei, fiecare instituție responsabilă de implementarea acestora își stabilește propriul mecanism de monitorizare. Stadiul realizărilor va fi analizat semestrial în cadrul *Grupului de lucru sectorial pentru Ocuparea Forței de Muncă* în vederea adoptării măsurilor corective necesare și fundamentării unor decizii politice.

Ca urmare a evoluțiilor înregistrate în procesul de implementare a măsurilor, România își propune o reevaluare a nivelului asumat al țintei naționale în anul 2015.

3.2 CERCETARE, DEZVOLTARE, INOVARE

Un nou model de creștere economică trebuie să se fundamenteze pe obiectivul asigurării competitivității și productivității naționale, sistemul CDI reprezentând unul din motoarele dezvoltării societății românești.

Pentru îndeplinirea acestui rol, sistemul CDI are trei obiective strategice¹⁴: (i) crearea de cunoaștere (obținerea unor rezultate științifice și tehnologice de vârf, competitive pe plan mondial); (ii) creșterea competitivității economiei românești prin inovare și (iii) creșterea calității

¹⁴ Conform *Strategiei naționale CDI 2007-2013*

sociale prin dezvoltarea de soluții, inclusiv tehnologice, care să genereze beneficii directe la nivelul societății.

3.2.1 Investiții în cercetare și dezvoltare (sectoarele public și privat) – 2 %PIB

Asumarea obiectivelor Strategiei *Europa 2020* implică pentru România, în primul rând, recuperarea decalajelor față de actualul nivel mediu atins în UE pentru investițiile în CDI. România se găsește mult sub media europeană, atât din punctul de vedere al capacitații sistemului CDI, cât și al performanțelor acestuia, cu impact direct asupra competitivității economice.

Pentru atingerea, în 2020, a unui nivel de 2% PIB pentru investițiile din sectoarele public și privat, se estimează următoarea traiectorie a acestui indicator:

INDICATOR	2008	2011	2013	2015	2020
Investiții în CDI (public și privat) – % PIB	0,58	0,48	0,85	1,30	2,00

3.2.2 Măsuri cheie pentru atingerea țintei

Pentru atingerea țintei asumate au fost identificate *3 direcții principale de acțiune* pentru care au fost selectate următoarele măsuri relevante de punere în aplicare:

- I. Întărirea capacitații și a performanțelor sistemului CDI pentru a răspunde nevoilor socio-economice** - pentru perioada 2011-2013, sunt estimate următoarele **resurse financiare**: 3.120 mil. lei (bugetul de stat), 412 mil. Euro (fonduri structurale), 496 mil. lei (sector privat).
 - *Dezvoltarea numerică și calitativă a resurselor umane pentru cercetare* (dezvoltarea noilor generații de cercetători și a școlilor de cercetare de nivel european, inclusiv prin școli doctorale de excelență și integrarea cercetătorilor din diaspora). Instituții responsabile: MECTS-ANCS, Academia Română;
 - *Dezvoltarea bazei materiale pentru cercetare, în special a infrastructurilor mari de cercetare* - sunt vizate domeniile CD specifice tehnologiilor de vârf. Instituție responsabilă: MECTS-ANCS;
 - *Elaborarea unei strategii naționale în domeniul inovării*. Instituții responsabile: MECTS-ANCS, MECMA;
 - *Accelerarea reformelor care vizează îmbunătățirea structurii și performanțelor sistemului CDI, prin revizuirea cadrului legislativ specific* (referitor la: statutul cercetătorului și promovarea personalului de cercetare *exclusiv pe baza calității și performanței în plan științific*, evaluarea, acreditarea și finanțarea instituțiilor care desfășoară activități de cercetare, gestionarea și implementarea Planului Național CDI, managementul institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, evaluarea și administrarea infrastructurilor CD de interes național). Instituție responsabilă: MECTS-ANCS.
- II. Stimularea creșterii investițiilor CDI în sectorul privat** - pentru perioada 2011-2013, sunt estimate următoarele **resurse financiare**: 827 mil. lei (bugetul de stat), 103 mil. Euro (fonduri structurale), 1.916 mil. lei (sector privat)
 - *Susținerea proiectelor CDI inițiate și conduse de companii din sectorul privat*. Instituție responsabilă: MECTS- ANCS;

- *Susținerea dezvoltării infrastructurii, a activităților CDI și a transferului de tehnologie în cadrul firmelor.* Instituție responsabilă: MECTS- ANCS.

Măsurile prevăzute urmăresc *dezvoltarea în continuare și punerea în aplicare la nivel național a instrumentelor financiare și a stimulentelor fiscale în sprijinul agenților economici care investesc în cercetare științifică, transfer tehnologic și inovare*, în acord cu obiectivul asumat la nivel european de creștere majoră a investiției private în cercetare și inovare.

III. Dezvoltarea dimensiunii europene a politicilor și programelor CDI – pentru 2011-2013, se estimează o contribuție de la bugetul de stat de 207 mil. lei și de 120 mil. lei din partea sectorului privat.

- *Participarea activă a României la inițiativele majore din cadrul Spațiului European de Cercetare (ex.: participarea la CERN, ITER, FAIR etc., programarea comună, inițiativele tehnologice și infrastructurile CD pan-europene).* Instituții responsabile: ANCS, Academia Română.

Măsurile planificate pot fi considerate, în același timp, o contrabalansare a blocajelor identificate. Astfel, (i) o *iesire greoaie din criză*, urmată de necesitatea rambursării împrumuturilor contractate, poate fi un element suplimentar de presiune asupra bugetului public. La (ii) *constrângerile bugetare* se adaugă faptul că sectorul privat își concentrează eforturile pe preluarea tehnologiilor inovative create în afara țării. În final, (iii) *lipsa de predictibilitate* în finanțarea programelor și proiectelor CD poate conduce la o destructurare și destabilizare a sistemului CD public, precum și la diminuarea și mai accentuată a investiției în CD din sectorul privat.

3.2.3 Contribuția fondurilor europene

Programul Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice” (POS CCE) / Axa Prioritară 2 – *Competitivitate prin Cercetare și Inovare* și Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane” (POS DRU) / Axa Prioritară 1 *Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere susțin financiar operațiuni specifice care vizează:*

- dezvoltarea resurselor umane și a bazei materiale pentru cercetare în instituțiile publice CD, inclusiv a infrastructurilor mari de cercetare;
- dezvoltarea infrastructurii și activităților CDI în cadrul întreprinderilor.

Pentru POS CCE / Axa Prioritară 2 pentru perioada 2011-2013, sumele alocate pentru contractele de finanțare totalizează 515 mil. Euro (din care 429 mil. Euro finanțare FEDER și 86 mil. Euro co-finanțare națională). În cazul POS DRU, alocarea totală (FSE și co-finanțare națională) pentru programele doctorale și postdoctorale din aceeași perioadă vor totaliza 187 mil. Euro.

În perioada de referință, participarea României la 418 proiecte din *Programul Cadru 7* al UE (FP7) va totaliza aprox. 52 mil. Euro.

Instrumentele finanțate din fonduri europene vor fi corelate în mod sinergic cu programele CDI susținute din fonduri bugetare naționale.

3.2.4 Legătura cu inițiativele emblematicе *Europa 2020*

Dezvoltarea resurselor umane, ca și a bazei materiale pentru cercetare, în special a infrastructurilor mari de cercetare, constituie măsuri strategice, în acord cu obiectivele stabilite la nivel european pentru realizarea unei *Uniuni a inovării*. Măsurile reprezintă răspunsul la nivel național pentru recomandările inițiativei emblematicе în ceea ce privește pregătirea profesională a unui număr suficient de cercetători, promovarea unor condiții atractive de angajare în instituțiile publice de cercetare, precum și punerea în valoare a potențialului de inovare al infrastructurilor de cercetare.

Participarea activă a României la inițiativele majore din cadrul Spațiului European de Cercetare (programarea comună, inițiativele tehnologice și infrastructurile CD pan-europene) reprezintă o modalitate de promovare și susținere a cooperării trans-naționale în știință și tehnologie, aspect important al inițiativei emblematicе *Uniunea inovării*.

3.2.5 Mecanismul de monitorizare

Fiecare instituție cu responsabilități în implementarea măsurilor propuse va stabili un mecanism intern de monitorizare a progreselor înregistrate. Stadiul realizărilor va fi raportat trimestrial la ANCS, instituția coordonatoare a *Grupului de lucru sectorial pentru CDI Europa 2020* (Instituții reprezentate: Academia Română, MECTS, ASAS, INS, SGG, DAE, MADR, MApN, MFP, MCSI, MAI, MECMA, CNP. În grupul de lucru vor fi cooptați și reprezentanți ai firmelor din sectorul privat implicate semnificativ în activități de cercetare-dezvoltare). Pe baza analizei progreselor înregistrate, ANCS va analiza eventualele întârzieri sau derapaje în aplicarea măsurilor programate și va solicita măsuri corective.

3.3 SCHIMBĂRI CLIMATICE ȘI ENERGIE

Una dintre prioritățile majore ale Guvernului României o reprezintă creșterea calității vieții și a mediului în comunitățile umane, pentru reducerea decalajului existent față de alte state membre ale UE, cât și între regiunile de dezvoltare. Aceasta presupune diminuarea riscului la dezastre naturale și creșterea gradului de siguranță a cetățenilor, conservarea biodiversității și a patrimoniului natural și promovarea unei economii mai competitive și mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor.

În acest context, politica de dezvoltare economică trebuie să fie judicioasă corelată cu obiectivul major privind combaterea schimbărilor climatice, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, dar și cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile în toate politicile sectoriale.

3.3.1 REDUCEREA EMISIILOR DE GAZE CU EFECT DE SERĂ

Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% față de nivelurile din 1990 este un obiectiv deja asumat de statele membre, ca parte a obiectivului „20/20/20” din Pachetul legislativ "Energie - Schimbări Climatice", acordat de șefii de stat și de guvern la Consiliul European din 13 decembrie 2008. Un angajament mai ambicios de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) cu 30% poate fi asumat până în anul 2020, în condițiile încheierii unui acord global și cuprinzător pentru perioada post-2012 prin care și ceilalți actori internaționali își vor asuma angajamente comparabile.

Traекторia ţintei naționale privind reducerea emisiilor de GES cu 20% față de anul de referință 1990 este evidențiată în tabelul următor:

Emisii de gaze cu efect de seră

Indicator	U.M.	1990	2008*	2010**	2012	2013	2015	2020
Total emisii de GES (excluzând LULUCF ¹⁵)	Gg CO ₂ echivalent	242.096	145.916	181.814	191.182	195.836	204.974	226.511
Procent de reducere a emisiilor de GES (excluzând LULUCF)	%	0	-39,73	-24,90	-21,03	-19,11	-15,33	-6,44
Procent reducerea emisiilor de GES (excluzând LULUCF) – nivelul UE 27	%	0	-11,3		-8,00	-	-	-20,00

* datele prezentate în tabel până în anul 2008 sunt preluate din INEGES;

** datele care se referă la perioada 2010-2020 reprezintă proiecții preluate din studiu ISPE

Conform Inventarului Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră (INEGES), realizat în România de Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM), emisiile de GES (excluzând LULUCF) au scăzut în 2008 față de 1990 cu 39,73%. Din analiza inventarelor naționale de emisii pentru perioada 2000-2008, nivelurile naționale anuale a emisiilor de GES se situează sub nivelurile stabilite prin plafoanele naționale de emisie pentru anul 2010.

Pentru stabilirea ţintei privind reducerea emisiilor de GES s-a pornit de la un studiu realizat de către Institutul de Studii și Proiectări Energetice (ISPE) care a inclus atât evoluția istorică cât și prognozele privind nivelului național anual al emisiilor de GES. În cadrul acestui studiu prognozele privind factorul economic sunt foarte optimiste (creștere a PIB de 0,5% în 2010 și 2,4% în 2011) și, în consecință, emisiile de GES (excluzând LULUCF), în raport cu anul de referință 1990, au următoarea traectorie: scădere cu 19,11% până în 2013, scădere cu 15,33 % până în 2015 și scădere cu 6,44% până în 2020.

România a semnat Protocolul de la Kyoto în 1999, fiind apoi prima țară dezvoltată care l-a ratificat în anul 2001. Valoarea angajamentului de reducere a emisiilor de GES pentru Romania, asumată prin Protocolul de la Kyoto, este de 8% fata de anul de baza 1989.

Conform prevederilor pachetului legislativ "Energie - Schimbări Climatice", în ceea ce privește **sectoarele non ETS¹⁶** (agricultura, transport, servicii, deșeuri, clădiri), pentru România s-a acceptat posibilitatea creșterii emisiilor GES până la un procent de 19% față de anul 2005. Astfel, posibilitatea de a crește emisiile din surse non ETS necesită elaborarea unor politici și măsuri de reducere a emisiilor de GES în aceste sectoare.

Pe viitor, se are în vedere realizarea unei **reevaluări intermediare**, în anul 2015, în care să se țină cont de concluziile noilor studii aprofundate ce vor fi elaborate pe această tematică și în care vor fi abordate cu precădere consecințele crizei economice actuale asupra economiei românești și impactul măsurilor aplicate în acest interval de timp pentru atingerea ţintei.

3.3.1.1 Măsuri integrate pentru atingerea ţintei

Pentru atingerea ţintei asumate au fost identificate următoarele măsuri integrate:

¹⁵ LULUCF - utilizarea terenurilor, schimbarea utilizării terenurilor și silvicultură (Land use, land-use change and forestry)

¹⁶ ETS - Schema de comercializare a emisiilor (Emissions Trading System)

I. Reducerea emisiilor de GES din sectorul energetic

O pondere importantă a emisiilor GES provine din sectorul energetic. Pentru reducerea emisiilor de GES generate de sectorul energetic vor fi luate măsuri pentru retehnologizarea unor instalații mari de ardere, investiții pentru grupuri noi cu emisii reduse de GES și stimularea producerii de energie din surse regenerabile. În acest sens, în cadrul *Programului Operațional Sectorial Mediu* (POS Mediu) sunt prevăzute măsuri pentru reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice, prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare. Programul se derulează până în 2015 și are un buget alocat de 458 mil. Euro, din care pentru perioada 2011-2013 sunt alocate 260 mil. Euro; cca. 157 mil. Euro vizează măsuri de îmbunătățire a calității aerului. Măsuri similare sunt promovate și prin POS CCE (127 mil. Euro), fiind finanțate investiții în instalații de desulfurare a gazelor de ardere, arzătoare cu NOx redus și filtre pentru Instalațiile Mari de Ardere din grupuri modernizate-retehnologizate.

Pentru reducerea ponderii de energie produsă prin tehnologii poluante sunt elaborate programe pentru *sprijinirea producerii de energie din surse regenerabile*, bugetul alocat MMP prin AFM pentru derularea acestor programe fiind de 440 mil. lei. De asemenea, sunt susținute gospodăriile individuale, asociațiile de proprietari și fermele agricole pentru instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire. Aceste măsuri sunt derulate prin programul „Casa Verde” (110 mil. lei anual) și Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (PNDR – 44,2 mil. Euro).

II. Reducerea emisiilor de GES din domeniul transporturilor se realizează prin creșterea gradului de utilizare a transportului public, îmbunătățirea infrastructurii și echipamentelor din domeniul feroviar (responsabil Ministerul Transporturilor și Infrastructurii – MTI – buget estimat 7.049,5 mil. lei din FEDR și Fondul de Coeziune și 3.382,4 mil. lei din bugetul de stat)) și prin programul anual de stimulare a înnoirii parcului auto și retragerea din uz a vehiculelor poluante. MMP prin Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) derulează Programul RABLA pentru stimularea înnoirii parcului auto, care dispune de un buget anual de aproximativ 722 mil. lei. De asemenea, se are în vedere promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante și eficiente din punct de vedere energetic (prin transpunerea Directivei 2009/33/CE).

III. Captarea și stocarea carbonului (CCS) poate deveni o alternativa importantă pentru reducerea de GES. În acest context, Guvernul României a decis intrarea în „Programul UE demonstrativ CCS”, prin aprobatărea în luna februarie 2010 a „Planului de acțiune pentru implementarea unui proiect demonstrativ privind CCS în România”. În baza acestui Plan, Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri (i) face demersurile necesare pentru elaborarea și promovarea documentației aplicației proiectului demonstrativ CCS (3,7 mil. Euro, finanțare Global CCS Institute), aplicație care va fi transmisă Comisiei Europene în vederea obținerii finanțării, prin mecanismul NER Pool - EUA 300¹⁷ și (ii) pregătește infrastructura necesară investiției CCS (buget estimat 1000 mil. Euro, conform Memorandum-ului aprobat în ședința Guvernului din data de 17 februarie 2010). În același timp, în cadrul „Planului sectorial de cercetare dezvoltare în industrie 2010”, va fi elaborat „Programul Național pentru captarea și stocarea carbonului, cu orizont de timp 2020”, care are ca principal obiectiv evaluarea potențialului de stocare a carbonului și dezvoltarea tehnologiilor CCS.

IV. Atenuarea efectelor emisiilor de GES prin creșterea suprafețelor împădurite și extinderea spațiilor verzi în mediul urban. În România se va continua și intensifica procesul de împădurire a

¹⁷ Fonduri prevăzute de noua Directivă EU ETS - Directiva 2009/29/CE - care prevede posibilitatea utilizării până la 31 decembrie 2015, a maximum 300 de milioane de certificate CO₂ din rezerva de nou intrați.

terenurilor forestiere și a terenurilor agricole. Astfel de programe sunt prevăzute în cadrul măsurii 221 „*Prima împădurire a terenurilor agricole*” din cadrul PNDR (buget alocat 229,34 mil. Euro), cu perioadă de accesare a măsurii până în 2013 și, de asemenea, prin programe guvernamentale anuale derulate de către MMP prin AFM, cu un buget anual de aproximativ 100 mil. lei. Atenuarea efectelor emisiilor GES este realizată și prin *Programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități*, cu un buget alocat anual de aproximativ 163 mil. lei, derulat de către MMP prin AFM.

V. Întărirea capacității administrative pentru susținerea creșterii durabile în România

În România se va constitui un Comitet interministerial (*task force*, în coordonarea viceprim-ministrului României), care va gestiona relația cu structurile de mediu special create la nivelul instituțiilor centrale care administrează domenii cu impact asupra mediului înconjurător, în general, dar mai ales asupra schimbărilor climatice și emisiilor GES. De asemenea, se va impulsiona dezvoltarea instituțională la nivelul tuturor structurilor care administrează domenii cu impact asupra schimbărilor climatice.

Blocajele și constrângerile identificate pe ansamblu la nivel național cu privire la combaterea schimbărilor climatice în România se încadrează în următoarele categorii:

- i. *instituționale*: lipsa personalului specializat în domeniul schimbărilor climatice la nivelul fiecărui minister cu responsabilitate în domeniu; lipsa aplicării ferme, din motive instituționale și educaționale, a strategiilor din domeniul protecției mediului;
- ii. *procedurale, legislative*: lipsa Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice cu țintă 2020 și a studiilor în domeniu asumate la nivelul tuturor factorilor implicați, care să ofere liniile directoare pentru celelalte ministere, în vederea integrării politicii privind schimbările climatice în elaborarea celorlalte politici sectoriale. Implementarea cu întârziere a prevederilor *Planului de acțiune pentru pregătirea României în vederea intrării în vigoare și implementării pachetului legislativ „Energie - Schimbări climatice”*, prin care sunt puse în aplicare angajamentele de reducere a emisiilor de GES până în 2012. Lipsa studiilor pentru fundamentarea elaborării inventarului național al emisiilor GES, care trebuie transmis anual organismelor europene și internaționale, poate conduce la pierderea eligibilității României în implementarea mecanismelor flexibile ale Protocolului de la Kyoto;
- iii. *bugetare*: lipsa resurselor financiare pentru elaborarea studiilor de cercetare pentru identificarea tendințelor și măsurilor ce trebuie întreprinse pentru reducerea emisiilor de GES, precum și pentru adaptarea la efectele schimbărilor climatice. Slaba finanțare a sectorului cercetării aplicative în domeniul tehnologiilor curante.

Măsurile integrate evidențiate anterior au fost concepute pentru a combate blocajele enunțate mai sus, impactul direct asupra acestora urmând să fie evaluat periodic.

3.3.1.2 Contribuția fondurilor europene, care suplimentează resursele financiare estimate de MMP pentru proiectele și programele din domeniul mediului înconjurător, se realizează din **Fondul European de Dezvoltare Regională și din Fondul de Coeziune**. Astfel, prin Programul Operațional Sectorial Mediu, în perioada 2011-2013, sunt alocate pentru finanțarea proiectelor din aceste domenii următoarele sume: 750,4 mil. Euro din FEDR și 1.790,6 mil. Euro din Fondul de Coeziune.

Pe axe prioritare, bugetul provenit din fonduri UE alocat pentru perioada 2011 -2013 este următorul:

- Axa Prioritară 1: „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”: 1,5 mld. Euro;

- Axa Prioritară 2: Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric: 0,6 mld. Euro;
- Axa Prioritară 3: „Reducerea poluării provenite de la sistemele de încălzire urbană în localitățile cele mai afectate”: 0,13 mld. Euro;
- Axa Prioritară 4: “Implementarea Sistemelor Adequate de Management pentru Protecția Naturii”: 0,1 mld. Euro;
- Axa Prioritară 5: Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc : 0,13 mld. Euro;
- Axa Prioritară 6 „Asistență Tehnică”: 0,07 mld. Euro.

Alte intervenții având ca scop îmbunătățirea calității mediului sunt finanțate din fondurile structurale și de coeziune prin POS Transport (dezvoltarea durabilă a sectorului de transport), POS Dezvoltarea Resurselor Umane (introducerea educației de mediu în programele școlare, programe de pregătire pentru întreprinderi în domeniul dezvoltării durabile și a protecției mediului), POS Competitivitate (eco-etichetarea, introducerea standardelor de mediu, promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă), PNDR (măsuri de agro-mediu și de împădurire, dezvoltarea agriculturii ecologice, îmbunătățirea managementului solului).

3.3.1.3 Legătura cu inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”

În contextul creșterii durabile, principalul aspect care va fi abordat în cadrul acestei inițiative emblematicice va viza **decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor**. Pentru implementarea în România a acestui obiectiv, până în anul 2020 se vor depune eforturi deosebite de stimulare a unei economii ecologice, cu emisii scăzute de carbon, care utilizează cu prioritate surse regenerabile de energie și tehnologii curate și eficiente energetic și în care conservarea resurselor naturale și a biodiversității primează în eforturile de dezvoltare a infrastructurii de mediu și de transport nepoluante. Astfel, se vor elimina treptat subvențiile dăunătoare mediului, cu excepția celor adresate persoanelor defavorizate; se vor stimula achizițiile publice verzi; se vor dezvolta infrastructuri energetice și de transport inteligente, modernizate și interconectate; se vor utiliza instrumente de piață precum impozitarea, subvențiile și achizițiile publice pentru a reduce consumul de energie și de resurse și pentru o reciclare mai eficientă.

3.3.1.4 Mecanismul de monitorizare

ANPM elaborează anual INEGES, prin care se caracterizează activitățile relevante aferente perioadei an de bază-anul X-2, X fiind anul raportării; România transmite INEGES, în baza obligațiilor asumate, Comisiei Europene, Agenției Europene de Mediu și, respectiv, Secretariatului UNFCCC¹⁸.

În baza legislației europene, monitorizarea emisiilor se realizează conform Deciziei nr. 280/2004/CE, cu modificările și completările ulterioare. Pentru îmbunătățirea raportării sub Decizia nr. 280/2004/CE, ministerele cu responsabilități în domeniu vor raporta MMP politicile și măsurile planificate privind reducerea emisiilor de GES, precum și estimările cantitative ale acestor reduceri.

Fiecare program guvernamental, prin care sunt implementate măsurile pentru atingerea țintei de reducere a emisiilor de GES, are mecanisme proprii de monitorizare, adoptate prin acte normative. Programele sunt derulate prin autorități de management cum este AFM sau

¹⁸ United Nations Framework Convention on Climate Change

Autoritatea de Management pentru POS Mediu care au atribuții în monitorizarea derulării programului. La nivelul politicilor publice, în cadrul ministerelor responsabile, sunt elaborate sisteme de monitorizare pentru fiecare politică publică, conform unei metodologii comune adoptată prin HG nr. 775/2005, care prevede o serie de instrumente și metode a căror aplicare furnizează date cu privire la modul în care o anumită politică publică a fost implementată.

Pentru o mai riguroasă evaluare a impactului aplicării pachetului legislativ "Energie - Schimbări Climatice" asupra sectoarelor economiei românești se va urmări elaborarea de studii aprofundate pe această tematică, precum și dezvoltarea de noi instrumente statistice și de prognoză privind proiecțiile de emisii de GES pe termen mediu și lung.

3.3.2 SURSE REGENERABILE DE ENERGIE

Obiectivul general al *Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020* îl constituie satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț cât mai scăzut, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

3.3.2.1 Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie – 24%

Pentru România, Anexa I a Directivei 2009/28/EC prevede ca, în anul 2020, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie să fie de 24%. Traекторia orientativă pentru atingerea acestei ținte, stabilită conform anexei menționate, este prezentată în tabelul de mai jos:

INDICATOR	2005	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2020
Ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie (%)	17,8	19,04	19,66	20,59	21,83	24,00

Din analiza potențialului energetic al surselor regenerabile de energie rezultă că, pentru atingerea țintei stabilite pentru 2020, România va trebui să valorifice 63,5 % din potențialul total al surselor regenerabile de energie de care dispune.

3.3.2.2 Măsuri cheie pentru atingerea țintei

În vederea atingerii țintei naționale, în intervalul 2011-2013, măsurile propuse vizează atât lansarea a noi proiecte, cât și continuarea unora deja demarate:

I. Realizarea unor instalații pentru creșterea producției de energie din surse regenerabile – Buget 2011-2013: 31,5 mil. Euro (reprezentând cofinanțare pentru proiecte aferente POS – CCE)
Instituție responsabilă: MECMA

II. Continuarea finanțării prin Fondul pentru Mediu a:

- programului de *înlocuire sau completare a sistemelor clasice de încălzire* cu cele care utilizează energie solară, energie geotermală și energie eoliană sau alte sisteme care conduc la îmbunătățirea calității aerului, apei și solului;
- proiectelor privind *producerea energiei din surse regenerabile*: eoliană, geotermală, solară, biomasă, microhidrocentrale;

- programului privind *creșterea producției* de energie din surse regenerabile.

Instituție responsabilă: MMP

III. Promovarea utilizării surselor regenerabile locale pentru producerea energiei electrice și termice la consumatorii finali - clădiri (de exemplu, prin realizarea de centrale termice pe rumeguș și sistem propriu de distribuție agent termic; transformarea punctelor termice în centrale termice cu funcționare pe rumeguș; montarea colectoarelor solare la centralele termice de cartier; prepararea apei calde menajere prin panouri solare montate la centralele termice).

Instituție responsabilă: MDRT

IV. Continuarea promovării SRE prin intermediul certificatelor verzi

Instituție responsabilă: ANRE

V. Identificarea periodică (la doi ani) a zonelor în care, datorită concentrării producției de energie din SRE, pot apărea congestii în rețeaua de transport și includerea cu prioritate a soluțiilor de eliminare a acestora în planurile biauale de dezvoltare a rețelelor

Instituție responsabilă: ANRE

VI. Elaborarea unor sisteme de certificare sau sisteme de calificare echivalente pentru instalatorii de cazane și sobe mici pe bază de biomasă și sisteme fotovoltaice solare și termice solare, de sisteme geotermice de mică adâncime și pompe de căldură

Instituție responsabilă: MECMA

Măsurile planificate constituie, în același timp, reacții la *blocajele* identificate: (i) puterea de cumpărare scăzută a populației; (ii) insuficienta educație ecologică a proprietarilor de clădiri; (iii) insuficiența resurselor bugetare necesare cofinanțării investițiilor; (iv) reticența sistemului bancar de a acorda credite (în cazul creșterii utilizării SRE în clădiri); lipsa de capacitate a rețelelor electrice, urmare căreia energia electrică produsă din SRE nu poate fi preluată integral în sistem.

3.3.2.3 Contribuția fondurilor europene

La atingerea ţintei privind utilizarea surselor regenerabile de energie o contribuție majoră o are utilizarea fondurilor structurale. Astfel:

- Programul Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice” (POS CCE) - Axa Prioritară 4: Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării, în contextul combaterii schimbărilor climatice/ Domeniul major de intervenție 2 - “*Valorificarea resurselor regenerabile de energie pentru producerea energiei verzi*” prin care sunt promovate investiții atât la nivelul operatorilor economici, cât și al autorităților administrației publice locale.

Fondurile totale alocate domeniului major de intervenție 2 sunt de circa 263 mil. Euro (223,46 mil. Euro -FEDER și 39,34 mil. Euro co-finanțare națională).

- PO Regional, prin axa prioritată 1 “Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere” finanțează și proiecte privind valorificarea SRE;
- POS DRU poate finanța proiecte privind educația și formarea profesională în vederea valorificării SRE.

3.3.2.4 Mecanismul de monitorizare

Fiecare instituție cu responsabilități în implementarea măsurilor propuse va stabili un mecanism

intern de monitorizare a progreselor înregistrate. Stadiul realizărilor va fi raportat la MECMA, instituția coordonatoare a *Grupului de lucru sectorial pentru energie din surse regenerabile*. Pe baza analizei progreselor înregistrate, MECMA va semnala eventualele întârzieri sau derapaje în aplicarea măsurilor programate și va solicita măsuri corective.

3.3.3 EFICIENTĂ ENERGETICĂ

Îmbunătățirea eficienței energetice reprezintă o prioritate esențială a politicii energetice naționale datorită contribuției majore pe care o are la realizarea siguranței alimentării, dezvoltării durabile și competitivității, la economisirea resurselor energetice primare și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

În procesul de translatare la nivel național a ţintei indicative UE de 20% privind eficiența energetică s-a urmărit ca acest proces să nu genereze poveri administrative și să nu limiteze potențialul de creștere și competitivitatea economică.

3.3.3.1 Reducerea consumului de energie primară – 19 % (estimat la cca.10 Mtep)

În stabilirea ţintei naționale de economisire a energiei s-a avut în vedere prognoza pentru 2020 a consumului de energie, realizată cu ajutorul modelului PRIMES 2007. România a optat pentru utilizarea ca *indicator a consumului de energie primară* deoarece, pe de o parte, consumul de energie primară include sectoare în care România are potențial mare de economisire (de exemplu sectorul energetic) iar pe de altă parte, în reducerile de consum se vor contabiliza pe lângă economiile realizate urmare aplicării măsurilor de eficiență energetică și efectele actualei crize economice, ale impactului aplicării legislației de mediu (în primul rând a celei privind reducerea emisiilor de CO₂), ale ajustării economice și ale schimbărilor structurii mixului energetic.

Tinând cont de valoarea prognozată pentru consumul de energie primară în anul 2020 (scenariul *business as usual* PRIMES 2007) și de cea realizată de Comisia Națională de Prognoză (cu luarea în considerare a măsurilor de eficiență energetică), s-a estimat că, în anul 2020, România va putea realiza o economie de energie primară de cca. 10 Mtep (ceea ce reprezintă o reducere de cca. 19% comparativ cu proiecțiile PRIMES 2007).

Evoluția reducerii consumului național de energie primară

INDICATOR	2013	2015	2020
Reducerea consumului de energie primară, Mtep	8	9	10

3.3.3.2 Măsuri cheie pentru atingerea ţintei

În vederea atingerii ţintei stabilite la nivel național, în intervalul 2011-2013, măsurile propuse vizează continuarea sau extinderea unor programe deja lansate:

I. Extinderea perioadei de implementare a programului *Termoficare, căldură și confort până în 2020* (modernizarea infrastructurii de transport și distribuție a energiei termice în sisteme centralizate). Bugetul pentru perioada 2010-2020 este de 3 840 mil. lei, din care, pentru perioada 2011-2013: 173,5 mil. lei

Instituție responsabilă: MAI;

II. Continuarea Programului de reabilitare termică a blocurilor de locuințe - Buget 2011-2013: 1.535 mil. lei (credite bancare cu garanție guvernamentală)

Instituție responsabilă: MDRT

III. Extinderea Programului național de eficiență energetică (reabilitarea sistemului de termoficare, reabilitarea clădirilor publice și eficientizarea iluminatului public) - Buget 2011 - 2013: 450 mil. lei

Instituții responsabile: ANRE, MECMA

IV. Aplicarea schemei de ajutor stat pentru promovarea cogenerării de înaltă eficiență (fondurile necesare acordării bonusului sunt asigurate prin colectarea lunară a unei contribuții de la toți consumatorii de energie electrică, precum și de la furnizorii care exportă energie electrică)

- Bugetul schemei pentru perioada 2010-2023 este de 19.917,9 mil. lei, din care, pentru perioada 2011-2013: 4092,5 mil. lei (fonduri extrabugetare)

Instituție responsabilă: ANRE

V. Continuarea campaniilor de informare a populației și mediului de afaceri privind importanța creșterii eficienței energetice. Buget: 50.000 Euro/an pentru perioada 2011 – 2013.

Instituție responsabilă: ANRE

Măsurile planificate constituie, în același timp, reacții la *blocajele* identificate în sectorul eficienței energetice: retința sistemului bancar de a acorda credite pentru proiectele de eficiență energetică; nivelul scăzut de conștientizare al populației și al operatorilor economici privind beneficiile aplicării măsurilor și noilor tehnologii de eficiență energetică; puterea scăzută de cumpărare și situația finanțieră a proprietarilor clădirilor.

3.3.3.3 Contribuția fondurilor europene

La atingerea țintei privind eficiența energetică, o contribuție majoră o are utilizarea fondurilor structurale. Astfel, pentru perioada 2007-2013:

- Programul Operațional Sectorial “Creșterea Competitivității Economice” (POS CCE) - Axa Prioritară 4: Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării, în contextul combaterii schimbărilor climatice/ Domeniul major de intervenție 1 - *Energie eficientă și durabilă* (îmbunătățirea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sistemului energetic din punct de vedere al mediului) susține finanțier:
 - a) investițiile în instalații și echipamente pentru întreprinderile din industrie, care să conducă la economii de energie;
 - b) modernizarea rețelelor de transport al energiei electrice, gazelor naturale și petrolului, precum și ale rețelelor de distribuție a energiei electrice și gazelor naturale, în scopul reducerii pierderilor în rețea și realizării în condiții de siguranță și continuitate a serviciului de transport și distribuție și
 - c) investițiile în instalații de desulfurare a gazelor de ardere, arzătoare cu NOx redus și filtre pentru instalațiile mari de ardere din grupuri modernizate/retehnologizate. Fondurile totale alocate domeniului major de intervenție 1 sunt de circa 404 mil. Euro (363,93 mil. Euro – FEDER și 40,95 mil. Euro co-finanțarea națională).
- POS Mediu, prin Axa prioritară 3 “Reducerea poluării și diminuarea schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai poluate”, finanțează proiecte privind utilizarea eficientă a surselor regenerabile de energie pentru încălzire urbană. Fondurile alocate Axei prioritare 3 sunt de circa 263 mil. Euro (fonduri europene și co-finanțare națională), din care aprox. 105 mil. Euro vizează îmbunătățirea eficienței energetice.

3.3.3.4 Legătura cu inițiativele emblematicice *Europa 2020*

Măsurile propuse pentru atingerea ţintei și, mai ales cele care vizează reabilitarea termică a clădirilor, sunt în concordanță cu acțiunile recomandate statelor membre de inițiativa emblematică „*O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor*”.

3.3.3.5 Mecanismul de monitorizare

Fiecare instituție cu responsabilități în implementarea măsurilor propuse va stabili un mecanism intern de monitorizare a progreselor înregistrate. Stadiul realizărilor va fi raportat la MECMA, instituția coordonatoare a *Grupului de lucru sectorial pentru eficiența energetică*. Pe baza analizei progreselor înregistrate, MECMA va semnala eventualele întârzieri sau derapaje în aplicarea măsurilor programate și va solicita măsuri corective.

3.4. EDUCAȚIA

La nivel european, îmbunătățirea calității și sporirea nivelului investițiilor în sistemele de educație și formare profesională, participarea sporită la toate formele de educație și o mai mare mobilitate educațională și profesională a elevilor, studenților și cadrelor didactice trebuie să reprezinte, în viziunea Comisiei Europene, priorități avute în vedere de SM în vederea atingerii celor două ţinte în domeniul educațional fixate prin Strategia *Europa 2020*. La nivel național, reforma în educație, vizată în principal prin proiectul Legii Educației Naționale, va putea oferi cadrul legal general pentru modernizarea sistemului educațional și atingerea ţintelor educaționale propuse, inclusiv prin asigurarea reformei curriculare bazate pe competențe, descentralizarea învățământului preuniversitar și asigurarea calității și stimularea excelenței în învățământul superior de stat și privat, direcții de acțiune vizate și de Programul de guvernare 2009-2012.

3.4.1 REDUCEREA RATEI PĂRĂSIRII TIMPURII A ȘCOLII¹⁹

La nivelul anului 2008, pe fondul creșterii economice și a derulării de către MECTS a programelor sociale și de asigurare a accesului la educație pentru grupurile dezavantajate, valoarea indicatorului a coborât la 15,9% ceea ce reprezintă o scădere cu cca. 7 p.p. față de nivelul de 23%, înregistrat în 2002. Pentru anul 2009, Institutul Național de Statistică estimează o creștere de 0,7%, explicabilă prin efectele crizei economice care a pus multe familii în dificultate în ceea ce privește susținerea participării copiilor la educație și formare.

Traекторia proiectată a ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional (RPT)

An	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indicator(%)	16,3	15,8	15,3	14,8	14,3	13,8	13,3	12,8	12,3	11,8	11,3

Traекторia ţintei vizează atingerea unui nivel de 14,8% în 2013, de 13,8% în 2015 și 11,3% în 2020. MECTS are în vedere realizarea unei **evaluări intermediare** în anul 2015 pentru aprecierea impactului măsurilor în atingerea ţintei.

¹⁹ Proporția populației în vîrstă de 18-24 ani cu nivel gimnazial de educație sau care nu și-a completat studiile gimnaziale și care nu urmează nici o formă de educație și formare profesională, din totalul populației în vîrstă de 18-24 ani, exprimată procentual.

Principalele direcții de acțiune ale MECTS pentru atingerea țintei vizează: *asigurarea accesului egal la educație și formare profesională; asigurarea calității și creșterea eficacității sistemului național de învățământ; asigurarea unui sistem de educație echitabil, stabil, predictibil și sustenabil; stimularea învățării pe tot parcursul vieții; deschiderea școlii spre comunitate și mediul de afaceri și dezvoltarea de parteneriate cu toți actorii interesați.*

3.4.1.2 Măsurile-cheie pentru atingerea țintei naționale sunt:

I. Extinderea cadrului de aplicare a reformei educației timpurii prin implementarea de programe și activități specifice acestei forme de educație, inclusiv prin acțiunile derulate în cadrul programelor Reforma educației timpurii și Educația timpurie incluzivă, precum și prin alte activități derulate în cadrul proiectelor finanțate prin FSE20 care vizează acest concept (termen: 2012; buget: 105 mil. Euro²¹). Programele vor fi derulate sub coordonarea MECTS, MMFPS și MS.

II. Asigurarea participării la o educație de calitate pentru școlarii proveniți din grupurile dezavantajate. Aceasta măsură include derularea programelor de tip suport pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale: *Bani de liceu* (buget anual estimat: 188 mil. lei); *Rechizite școlare* (buget anual estimat: 20 mil. lei); *Euro 200* (buget anual estimat: 22 mil. lei); *Cornul și laptele* (buget anual estimat: 480 mil. lei). Programele au un caracter permanent și sunt coordonate de MECTS, MMFPS, MAI și MS;

III. Susținerea și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții prin implementarea și diversificarea programelor în domeniu: *A doua șansă* (buget estimat pentru 2010-2013: 5 mil. euro) și *Scoala de după școală* (buget anual estimat: 751 mil. lei). Responsabili: MECTS, inspectoratele școlare județene, autoritățile locale;

IV. Dezvoltarea învățământului profesional,liceal (filiera tehnologică) și al școlii post-liceale, prin:

- *acordarea de burse* (buget estimat: 31,29 mil. lei/an) și școlarizare gratuită în învățământul post-liceal de stat cu finanțare prin bugetele locale (buget estimat: 31,29 mil. lei/an) . Instituție responsabilă: MECTS;
- *dezvoltarea de parteneriate cu mediul de afaceri și partenerii sociali*, prin implementarea proiectelor: *Corelarea ofertei educaționale a învățământului profesional și tehnic cu cerințele pieței muncii* (perioadă: ian. 2010-mai 2012; buget total: 18,49 mil. lei) și *Formarea cadrelor didactice din învățământul profesional și tehnic – profil servicii, pentru extinderea metodei moderne interactive de învățare prin firma de exercițiu* (perioadă: 2010 - iulie 2013, buget total: 10,69 mil. lei). Responsabili: MMFPS, MECTS prin Centrul Național pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT), autoritățile locale, unitățile școlare IPT, antreprenorii din mediul de afaceri;
- *dezvoltarea instituțională a Consiliului Național al Calificărilor și al Formării Profesionale* (CNFPA), *introducerea sistemului de credite de acumulare și transfer, dezvoltarea și adoptarea descriptorilor pe nivelurile de calificare din România*. Instituții responsabile: CNFPA – MECTS, MMFPS.

V. Revizuirea sau, după caz, elaborarea standardelor de calitate pentru învățământul preuniversitar precum și a standardelor ocupaționale, de formare și de pregătire profesională după cum urmează:

²⁰ Un rol important îl va avea proiectul POSDRU, aflat în faza de contractare, *Împreună cu copiii pentru un debut școlar de calitate - instrumente didactice digitale pentru preșcolarii din grupa pregătitoare* (buget: 20,23 Mil. lei).

²¹ Buget total pe programele FSE și 540 mil. lei/an din bugetul MECTS.

- elaborarea a 8 standarde ocupaționale și de formare continuă prin proiectul POS-DRU *Restructurarea sistemului de formare continuă a personalului din învățământul preuniversitar prin generalizarea sistemului de credite profesionale transferabile* (perioadă: 2008-2011, buget: 13,13 mil. lei). Instituție responsabilă: MECTS;
- elaborarea a 6 standarde ocupaționale de formare a competențelor manageriale prin proiectul POS-DRU *Profesioniști în managementul educațional preuniversitar* (perioadă: 2008-2011; buget 18,44 mil. lei). Instituție responsabilă: MECTS;
- revizuirea a 200 standarde în învățământul profesional și tehnic prin proiectul *Curriculum Revizuit în Învățământul Profesional și Tehnic* (perioada: iulie 2010 - iunie 2013; buget 20,43 mil. lei). Instituție responsabilă: MECTS - CNDIPT;
- realizarea a 9 seturi de standarde specifice de calitate adaptate pentru fiecare nivel și tip de unitate școlară prin proiectul *Dezvoltarea sistemului național de management și asigurare a calității în învățământul preuniversitar* (perioada: 2010-2011; buget: 18,44 mil. lei). Instituție responsabilă: MECTS - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP).

3.4.1.3 Contribuția fondurilor europene suplimentează resursele financiare estimate de MECTS pentru toate proiectele și programele din domeniul preuniversitar. Astfel, efortul bugetar național estimat pentru programele MECTS din domeniul preuniversitar este de: 12,795 mld. lei (2010), 12,849 mld. lei (2011), 13,235 mld. lei (2012) și 13,335 mld. lei (2013). Contribuția fondurilor europene pentru perioada 2011-2013 este de 285,51 mil. lei, prin PO-DCA (FSE) prin *Axa prioritară 1: Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice - DMI 1.1 Îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor; DMI 1.3: Îmbunătățirea eficacității organizaționale* și de 359,16 mil. lei, prin POS-DRU (FSE) prin: *Axa prioritară 1: Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere - DMI 1.1 Acces la educație și formare profesională inițială de Calitate - DMI 1.3 Dezvoltarea resurselor umane în educație și formare profesională* și *Axa prioritară 2: Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii - DMI 2.1 Tranziția de la școală la viața activă - DMI 2.2 Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii.* POS-CCE (FEDR) aduce o contribuție de 24 mil. lei în perioada 2009-2011 prin: *Axa prioritară 3: Tehnologia informației și comunicațiilor pentru sectoarele privat și public - DMI 3.2 Dezvoltarea și eficientizarea serviciilor electronice.*

3.4.1.4 Legătura cu inițiativele emblematice Europa 2020

Legătura cu inițiativa emblematică „*Tineret în mișcare*” este asigurată prin acele măsuri care vin în întâmpinarea primei direcții majore de acțiune a acestei inițiative emblematice și care vizează susținerea învățământului profesional și tehnic, prevenirea părăsirii timpurii a școlii și accesul la educație a grupurilor dezavantajate.

3.4.1.5 Mecanismul de monitorizare

Mecanismul de monitorizare a țintei impune măsurarea de către INS și MECTS (prin Baza de Date Națională a Educației) și monitorizarea, de către MECTS, a doi indicatori suplimentari: *nivelul ratei părăsirii timpurii a sistemului educațional pe gen – fete/băieți și nivelul ratei părăsirii timpurii a sistemului educațional pe medii de rezidență - urban/rural.* Aplicarea măsurilor menționate se realizează printr-un grafic de implementare, prin stabilirea de termene și responsabilități ca părți ale Planului de inspecție școlară al Direcției Generale Educație și Învățare

pe Tot Parcursul Vieții. Planul este transmis de către MECTS tuturor inspectoratelor școlare pentru a fi preluat și adaptat specificului local în cadrul Planurilor manageriale ale inspectoratelor școlare județene/ISMB și ale unităților de învățământ.²² Monitorizarea măsurilor se va efectua de către conducerile unităților de învățământ, inspectoratele școlare și direcțiile de specialitate ale MECTS. Datele relevante²³, stadiul implementării măsurilor, deficiențele, rezultatele și propunerile de îmbunătățire a acestora se vor regăsi în rapoartele semestriale ale unităților școlare și inspectoratelor școlare și în Raportul (județean și național) privind Starea Învățământului care vor ghida elaborarea politicilor în domeniul în următorii ani.

3.4.2 CREȘTEREA PONDERII POPULAȚIEI CU VÂRSTA DE 30-34 ANI CU NIVEL DE EDUCAȚIE TERȚIARĂ²⁴

Pe fondul creșterii economice și a numărului instituțiilor de învățământ superior, valoarea indicatorului a înregistrat o creștere de cca. 8 p.p. de la 8,88% în 2002, la 16,78%, în 2008. Pentru anul 2009, estimarea INS arată o creștere la 17,61%.

Traекторia proiectată a ratei populației cu vârstă de 30-34 ani absolventă a unei forme de educație terțiară (PPET)

An	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020
Indicator (%)	17,61	18,41	19,4	20,25	21,3	22,17	26,7

Traectoria țintei vizează atingerea unui nivel de 20,25% în 2013, de 22,17% în 2015 și de 26,7% în 2020. MECTS are în vedere realizarea unei **evaluări intermediare** în anul 2015 pentru aprecierea impactului măsurilor în atingerea țintei.

Principalele direcții de acțiune ale MECTS pentru atingerea țintei vizează: *asigurarea calității și stimularea excelenței în învățământul superior; finanțarea sistemului de învățământ superior în funcție de performanță prin concentrarea resurselor și prioritizarea investițiilor; deschiderea universităților spre societate și dezvoltarea de parteneriate cu mediul economic și social; creșterea gradului de participare a tinerilor din grupurile defavorizate în programe de pregătire de nivel universitar și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții prin programe la nivel postliceal și universitar.*

3.4.2.1 Măsurile-cheie pentru atingerea țintei naționale sunt:

I. Descrierea în termeni de competențe a 350 programe de studiu și corelarea acestora cu calificările de pe piața muncii prin *definirarea Cadrului Național al Calificărilor în Învățământul Superior (CNCIS) și racordarea acestuia la Cadrul European al Calificărilor în Învățământul Superior (EHEQF)*. CNCIS este realizat prin implementarea proiectului POS-DRU *Dezvoltarea unui sistem operațional al calificărilor din învățământul superior din România* (perioada: 2008 - 2011, buget: 17,45 mil. lei) și prin alte proiecte POS DRU, precum și prin constituirea *Registrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS)*²⁵. Instituție

²² În monitorizarea atingerii țintelor vor fi implicate și alte direcții de specialitate ale MECTS și instituții aflate în subordonarea sa: Centrul Național pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic, Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar

²³ Datele vor fi culese atât de la INS cât și din Baza de Date Naționale a Educației

²⁴ Procentul populației cu vîrstă cuprinsă între 30 - 34 ani, care a absolvit cu succes învățământul terțiar, sau echivalent din totalul populației din aceeași grupă de vîrstă

²⁵ O bază de date națională ce cuprinde descrierea tuturor calificărilor acordate de instituțiile de învățământ superior din România

responsabilă MECTS - Consiliul Național al Calificărilor al Formării Profesionale a Adulților (CNCFP);

II. Adaptarea învățământului superior la cerințele pieței muncii prin: realizarea unui *Studiu național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior* (buget: 9,55 mil. lei), operaționalizarea *Registrului Matricol Unic*²⁶ (buget: 17,54 mil. lei) și prin implementarea unor proiecte POS DRU de formare a cadrelor didactice și studenților în scopul dobândirii de competențe cerute pe piața forței de muncă (buget total pentru 2009-2012: cca. 40 mil. lei). Instituție responsabilă: MECTS;

III. Acordarea de facilități fiscale firmelor pentru a recruta tineri absolvenți sub 35 ani pe care doresc să-i specializeze în domeniul de activitate al firmei prin cursuri de nivel de educație terțiară. (Buget total estimat 2011-2013: 111,36 mil. lei). Instituții responsabile: MECTS, MFP;

IV. Elaborarea unui set de facilități la rambursarea creditului de studii pentru absolvenții care acceptă, prin contract, să-și desfășoare activitatea profesională în domeniul în care s-au pregătit, pentru o perioadă de minimum 5 ani, în mediul rural sau în zone defavorizate. (Buget total estimat 2011-2013: 33,4 mil. lei). Instituții responsabile: MECTS;

V. Sporirea accesului la educația terțiară, în condițiile asigurării egalității de şanse, prin operaționalizarea *Agenției de Credite pentru Studenți* (termen: 2012; buget estimat în 2011: 4,09 mil. lei) și creșterea cu 20% până în 2013 a cifrelor de școlarizare pentru școlile post-liceale și studiile universitare de licență. Instituție responsabilă: MECTS.

Blocajele și constrângerile identificate pe ansamblu la nivel național cu privire la sistemul de educațional românesc sunt: (i) instabilitatea legislativă și/sau legislația incompletă și neunitară în domeniu; (ii) întârzierile în implementarea politicilor care susțin accesul și participarea la educație și/sau care asigură succesul școlar; (iii) necorelarea politicilor în domeniul învățământului cu politicile economice și (iv) existența unor oferte educaționale nediversificate, puțin flexibile și necorelate cu piața muncii; capacitatea instituțională limitată și comunicarea instituțională greoaie. **Blocajele sistemului educațional românesc identificate de UE** sunt: (i) slaba legătură între sistemul educațional și piața muncii, (ii) calitatea precară a educației în zonele rurale și celor locuite de grupuri dezavantajate și (iii) orientarea deficitară a sistemului educațional către formarea de competențe (la nivel primar și secundar) și către cercetare și predare de calitate (la nivel terțiar).

Măsurile de reformă demarate vizează, împreună cu măsurile-cheie, depășirea blocajelor de mai sus. Reforma educației impune adoptarea și punerea în aplicare a Legii Educației Naționale care va oferi cadrul legal general, coerent și unitar pentru modernizarea sistemului educațional și atingerea țintelor educaționale propuse, precum și finalizarea și implementarea Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții aflată în stadiu de elaborare în cadrul unui grup de lucru interministerial, cu participarea societății civile și partenerilor sociali.

3.4.2.2 Contribuția preconizată a fondurilor europene²⁷ și contribuția națională (2011-2013)

²⁶ Registrul Matricol Unic al Universităților din România este o bază de date electronică în care vor fi înregistrați toți studenții din România din universitățile publice sau private acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu

²⁷ În vederea atingerii valorilor de referință vor fi alocate fonduri structurale pentru învățământul superior, prin POS - DRU, după cum urmează: Axa Prioritară 1 Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere; DMI 1.2 Calitate în învățământul superior; DMI 1.5 Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării

pentru proiectele și programele MECTS din domeniul universitar²⁸:

Anul financiar	Alocări bugetare (mil. lei)	Finanțări provenite din alte surse decât bugetul de stat (mil. lei)	Fonduri europene nerambursabile (mil. lei)
2011	2035	2448	908
2012	2076	2557	944
2013	2128	2700	991

Sursa: MECTS

3.4.2.3 Legătura cu inițiativa emblematică „Tineret în mișcare” este asigurată prin măsurile care vin în întâmpinarea celei de-a treia direcții majore de acțiune a acestei inițiative emblematicice și care sunt menite să încurajeze participarea la formele de educație terțiară, să finalizeze cadrul național al calificărilor în învățământul superior și să-l racordeze la cel european, precum și să crească atractivitatea, calitatea și adaptabilitatea învățământul superior la cerințele pieței muncii.

3.4.2.4 Mecanismul de monitorizare a țintei impune monitorizarea de către INS și MECTS a doi indicatori suplimentari: *evoluția procentului populației în vîrstă 30-34 ani/populație totală cu nivel de educație terțiară* (PPETS) și *pe regiuni de dezvoltare* (PPETRD). Semestrial, pe baza indicatorilor specifici, MECTS (prin Direcția Generală Învățământ Superior, Echivalarea și Recunoașterea Studiilor și Diplomelor) va coordona monitorizarea măsurilor pentru atingerea țintei, în colaborare cu Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS), Consiliului Național al Rectorilor și conducerilor universităților. Pe baza datelor furnizate de către INS și universități, MECTS va monitoriza valorile de referință, va analiza eficiența măsurilor și le va adapta sau va introduce alte măsuri.

3.5 INCLUZIUNEA SOCIALĂ / REDUCEREA SĂRĂCIEI

În România, fenomenul sărăciei a cunoscut o evoluție sinusoidală, cu o tendință ascendentă în perioada 2003-2007 și atingând un maxim pentru întreg intervalul considerat în 2006 - 18,6% rata sărăciei relative. Pentru perioada 2007-2010, acest indicator a avut o evoluție relativ constantă.

Pentru a reflecta și alte fațete ale sărăciei, la nivel european au mai fost propuși alți doi indicatori și anume deprivarea materială și gospodării fără niciun membru ocupat. La nivelul anului 2008, România înregistra următoarele valori: 42% ponderea populației afectată de deprivare materială și 6,7% ponderea populației care locuiește în gospodării în care membrii acestuia nu au locuri de muncă.

Persoanele cele mai afectate de sărăcie și expuse riscului de excluziune socială sunt cele aparținând următoarelor grupuri vulnerabile: copiii, persoanele care au abandonat studiile de timpuriu, romii, familiile monoparentale, tinerii, persoanele cu handicap, șomerii, persoanele fără adăpost.

²⁸ Conform MECTS pentru învățământul superior resursele financiare estimate necesare atingerii obiectivelor prevăd alocarea de fonduri bugetare și din alte surse pentru învățământul superior la un nivel de cel puțin 1% din PIB și atragerea de resurse suplimentare din taxe, prin operaționalizarea sistemului de credite pentru studenți

Analizând datele privind rata sărăciei relative în România, pentru anul 2008, au fost înregistrate valori mari pentru următoarele categorii: copii: 25,9%, tineri (16 – 24 ani): 20,9%, şomeri: 37,6%, familiile monoparentale: 30%, familiile cu 3 și mai mulți copii: 47%.

În condițiile actualei crize economice, a devenit evidentă cerința implementării măsurilor active și țintite către grupurile cele mai dezavantajate, astfel încât resursele reduse să fie utilizate cu efect maxim. Totodată, se vor pune în practică măsuri pentru a crește implicarea persoanelor, a familiilor sau a comunităților în procesul de luare a deciziilor, precum și în procesul de implementare a măsurilor privind combaterea sărăciei și a excluziunii sociale.

3.5.1 Reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială

Tinta națională asumată pentru acest domeniu este reducerea cu 580.000 a numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială până în 2020, față de 2008, ceea ce reprezintă o reducere cu cca. 15% a numărului de persoane aflate în situație de sărăcie.

La stabilirea acestei ținte naționale a fost luat în calcul indicatorul rata sărăciei relative. Conform estimărilor, tendința generală până în 2020 este de scădere graduală a valorii indicatorului, analizele realizate având la bază o serie de calcule ce se bazează pe prognoza ratei sărăciei relative luând ca an de referință anul 2008.

Anul	2007	2008	2009	2010	2013	2015	2020
Rata sărăciei relative (%)	18,5	18,2	18,5	18,3	17,8	17,2	16,0

Sursa: Institutul Național de Statistică pentru anii 2007-2008, Comisia Națională de Prognoză 2009 - 2020

3.5.2 Măsuri pentru atingerea țintei

Direcțiile principale de acțiune identificate pentru atingerea acestei ținte au fost grupate în patru categorii care constituie, de asemenea, și priorități ale actualului Program de Guvernare. Pentru fiecare direcție au fost prevăzute măsuri concrete ce urmează a fi implementate într-un mod coerent, unitar de către toate instituțiile implicate.

I. Reforma sistemului de asistență socială. Scopul acestei reforme este de a stabili cadrul pentru cea mai bună redistribuire a resurselor financiare și umane din sistem, inclusiv la nivelul structurilor descentralizate ale administrației publice locale. Reforma sistemului de asistență socială se implementează sub coordonarea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS). Principalele măsuri de reformă includ:

- *revizuirea și implementarea programului de acordare a ajutorului social astfel încât să fie garantat un venit minim oricărui cetățean* (modificarea legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat) – Buget național: 740 mil. lei/an;
- *sprijinirea focalizată a familiilor cele mai sărăce* (revizuirea programului de acordare a alocației familiale complementare și a alocației de susținere pentru familia monoparentală prin instituirea unei singure alocații pentru susținerea familiei) - Buget național: 466 mil. lei/an;
- *dezvoltarea serviciilor sociale destinate creșterii calității vieții persoanelor ce aparțin grupurilor vulnerabile* (îmbunătățirea cadrului legislativ existent privind serviciilor sociale în scopul facilitării accesului la servicii, asigurarea sustenabilității funcționării serviciilor și a calității în acest domeniu). Buget național: 2011 – 96 mil. lei, 2012 și 2013 – 80 mil.lei/an.

II. Ocuparea și incluziunea socială activă. Această direcție de acțiune are drept scop stimularea participării active a persoanelor aflate în risc de sărăcie și a comunităților defavorizate la identificarea și punerea în practică a celor mai potrivite măsuri pentru combaterea sărăciei prin:

- *crearea cadrului adecvat în vederea facilitării accesului și a participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii* (definitivarea cadrului legal privind sectorul economiei sociale, dezvoltarea programelor specifice pentru (re) integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și a programelor de formare pentru dezvoltarea competențelor și calificărilor de bază pentru grupurile vulnerabile) – Buget (2011 -2013): 1.726,2 mil. lei, din care 1.407 mil. lei din FSE. *Responsabili MMFPS, ANOFM;*

III. Dezvoltarea infrastructurii sociale. Criza economică din ultimii ani a afectat inegal regiunile țării, existând discrepanțe regionale semnificative în ceea ce privește rata sărăciei. Regiunea cu cea mai mare rată a sărăciei relative la nivelul anului 2008 este regiunea Nord-est (27,2%), iar cea mai puțin săracă este reprezentată de București – Ilfov (4,7).

Se constată o sărăcie ridicată și în regiunile Sud – Vest (23,3%) și Sud – est (22,7%). În vederea sprijinirii unei dezvoltări economice și sociale durabile a regiunilor României se urmărește:

- *reducerea disparităților regionale și îmbunătățirea infrastructurii sociale* (modernizarea infrastructurii sociale, investiții în infrastructura școlară investiții în infrastructura sanitară, precum și investiții în locuințe sociale. Buget (2011 – 2013): 7.920 mil. lei, alocat prin Programul Operațional Regional. *Responsabili MMFPS, MDRT, MS.*

IV. Reforma sistemului național de sănătate. Accesul la servicii de sănătate publică reprezintă un element important pentru caracterizarea stării de sărăcie. Fără o stare bună de sănătate a populației nu se poate vorbi de o dezvoltare sustenabilă, serviciile sociale și de sănătate contribuind, de asemenea, la justiția și coeziunea socială.

- *îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate a persoanelor vulnerabile*, prin creșterea calității serviciilor medicale și dezvoltarea unei infrastructuri sanitare adecvate (elaborarea și implementarea Strategiei de descentralizare în sistemul de sănătate, a Strategiei Naționale de Rationalizare a Spitalelor, a Planului Național privind spitalele). Buget de stat: 16.607,1 mil. Lei, POR Axa 3 „Îmbunătățirea infrastructurii sociale”: 2011 – 2013: 272,5 mil. Euro – *Responsabil MS.*

Prin implementarea măsurilor identificate se urmărește înlăturarea principalelor **bariere** ce pot îngreuna atingerea țintei asumate: (i) presiunea asupra bugetului de stat care determină lipsa resurselor financiare adecvate creșterii prestațiilor sociale astfel încât persoanele aflate sub pragul sărăciei să depășească această situație; (ii) Capacitatea administrativă redusă la nivel local: lipsa resurselor umane specializate și a resurselor financiare necesare autorităților locale pentru îndeplinirea atribuțiilor; (iii) Numărul foarte mare al actelor normative care reglementează domeniul asistenței sociale; (iv) infrastructura socială slab dezvoltată; (v) deficitul de locuințe destinate categoriilor defavorizate.

3.5.3 Contribuția fondurilor europene

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS-DRU) / Axa Prioritară 6 – *Promovarea incluziunii sociale* finanțează operațiuni având ca finalitate creșterea incluziunii sociale, prevenirea excluziunii de pe piața muncii și sprijinirea integrării în muncă a grupurilor vulnerabile aflate într-o situație dezavantajată în ceea ce privește accesul la educație și la un loc de muncă.

Prin POS DRU sunt finanțate proiecte având ca scop promovarea economiei sociale, ca factor de

integrare în societate a persoanelor care întâmpină dificultăți la angajare (populația de etnie romă, persoane cu dizabilități, tinerii peste 18 ani care părăsesc sistemul de stat de protecție a copilului, persoane care au suferit o condamnare etc.).

De asemenea, prin Programul Operațional Regional (POR) Axa Prioritară 3 - *Îmbunătățirea infrastructurii sociale* se urmărește îndeplinirea premiselor necesare pentru asigurarea populației cu servicii esențiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului european al coeziunii economice și sociale. În cadrul acestui program sunt finanțate proiecte având ca obiective reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate, a serviciilor sociale precum și a infrastructurii educaționale.

3.5.4 Legătura cu inițiativele emblematicice *Europa 2020*

O creștere favorabilă incluziunii presupune asigurarea autonomiei cetățenilor prin rate ridicate ale ocupării forței de muncă, investirea în dezvoltarea competențelor, combaterea sărăciei.

Pentru implementarea inițiativei emblematicice „*O platformă europeană de combatere a sărăciei*”, vor fi întreprinse, la nivel național, demersuri pentru promovarea responsabilității colective și individuale pentru combaterea excluziunii sociale. În acest context, se vor identifica soluțiile pentru a crește implicarea persoanelor, a familiilor sau a comunităților în procesul de luare a deciziilor, precum și în procesul de implementare a măsurilor privind combaterea sărăciei, acest fapt constituindu-se în unul dintre punctele slabe ale sistemului românesc. Prin Programul Național de Reforme vor fi implementate măsuri de (re) integrare socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile (familiile monoparentale, persoanele cu handicap, romii, persoanele fără adăpost, copiii, tinerii).

3.5.5 Mecanismul de monitorizare

Monitorizarea implementării acestor măsuri se va face pe baza unui mecanism intern stabilit de către fiecare instituție responsabilă. Trebuie ținut cont de faptul că, pentru atingerea acestei ținte, politicile sociale trebuie privite ca un tot unitar, corelând politicile de inclusiune socială cu cele de ocupare, sănătate, și educație.

Monitorizarea implementării măsurilor pentru reducerea sărăciei va fi efectuată de către MMFPS, pe baza datelor primite de la toate instituțiile implicate, rezultatele urmând a fi centralizate și cuprinse în rapoartele anuale comune privind protecția socială și inclusiunea socială.

Ca urmare a implementării măsurilor identificate și a utilizării eficiente a fondurilor europene, România își propune o reevaluare, la sfârșitul anului 2013, a nivelului asumat al țintei naționale privind reducerea sărăciei.

Capitolul 4 - ASPECTE ORIZONTALE ȘI METODOLOGICE

4.1 Stabilirea țintelor naționale *Europa 2020*

Imediat după Consiliul European din martie 2010, pornind de la concluziile acestuia, România a declanșat procesul stabilire a țintelor naționale *Europa 2020*. Se poate considera că acel moment a constituit, practic, punctul de pornire al noii construcții a Programului Național de Reformă.

Pentru asigurarea unei abordări coerente și concordante cu acțiunile simultane de la nivel european, Departamentul pentru Afaceri Europene a elaborat o metodologie de stabilire la nivel național a țintelor *Strategiei Europa 2020*. Conform metodologiei, a fost creat câte un grup de lucru pentru fiecare obiectiv al strategiei, cu excepția obiectivului „20/20/20” - energie-schimbări climatice, pentru care au fost constituite trei grupuri. Au fost operaționalizate, astfel, șapte grupuri de lucru sectoriale pentru stabilirea țintelor naționale *Europa 2020*, formate din reprezentanți ai tuturor instituțiilor cu responsabilități în domeniile aferente obiectivelor. Fiecare grup de lucru sectorial a fost coordonat de ministerul cu atribuții majore în domeniul respectiv.

Pe baza a trei scenarii - optimist, realist și pesimist – grupurile de lucru au formulat propuneri preliminare pentru valorile țintelor naționale *Europa 2020*. Valorile astfel stabilite au fost asumate de *Grupul de lucru la nivel înalt*, la 29 aprilie 2010, și aprobată în ședință de guvern. Ele au constituit, în același timp, baza mandatului delegației române la reunirea trilaterală Comisia Europeană - Președinția spaniolă a Consiliului UE - România, desfășurată la Bruxelles, în data de 3 mai 2010.

Rezultatele dialogului la nivel european au fost discutate și în cadrul grupurilor de lucru și al formațiunilor Consiliului UE, mai ales pentru aspectele care necesitau clarificări și armonizări metodologice.

În perioada care a precedat reunirea Consiliului European din 17 iunie 2010, grupurile de lucru sectoriale și-au concentrat activitatea pe definirea principalelor politici, programe și măsuri destinate atingerii țintelor naționale. O atenție specială a fost acordată estimării resurselor financiare și evaluării cadrului instituțional și legislativ, necesare implementării acestor politici și reevaluării fezabilității țintelor naționale stabilite. Atât rezultatele intermediare, cât și cele finale, ale procesului de stabilire a țintelor naționale au fost supuse dezbaterei în ședințele comisiilor de dialog social din cadrul ministerelor coordonatoare ale grupurilor de lucru sectoriale.

Eforturile conjugate ale tuturor factorilor implicați la nivel național (structuri ale administrației centrale, parteneri sociali, societatea civilă, mediul academic și cel de afaceri) au urmărit asigurarea condițiilor necesare pentru adoptarea *Strategiei Europa 2020* la reunirea Consiliului European din 17 iunie a.c. În acest scop, setul final de valori pentru obiectivele naționale *Europa 2020* a fost validat în cadrul *Grupului de lucru la nivel înalt* (din data de 8 iunie 2010) și, ulterior, aprobată în ședință de guvern. În reunirea trilaterală Comisia Europeană - Președinția belgiană a Consiliului UE – România, desfășurată la Bruxelles în data de 7 octombrie 2010, partea română a prezentat acest set de valori ale țintelor naționale *Europa 2020*.

Elementele rezultate din această etapă de translatare la nivel național a obiectivelor strategiei *Europa 2020* au constituit unul din pilonii principali ai noului Program Național de Reformă.

4.2 Comunicarea publică

Pentru a face vizibilă, în România, strategia *Europa 2020* și pentru a asigura transparența implementării acesteia, documentele de fundamentare ale țintelor naționale și valorile acestora au fost publicate pe paginile de internet ale DAE și ale ministerelor coordonatoare ale grupurilor de lucru sectoriale.

În același timp, atât propunerile preliminare, cât și cele finale ale țintelor naționale *Europa 2020* au făcut obiectul dezbatelor publice organizate atât la nivelul instituțiilor implicate, cât și la nivel național.

În perioada 21-29 mai 2010, DAE, în parteneriat cu ministerele și celelalte autorități publice

implicate, a organizat dezbatere publice în cadrul unor mese rotunde tematice. De asemenea, la 10 iunie 2010, DAE a organizat în parteneriat cu Parlamentul României (Comisia de Afaceri Europene) o conferință națională cu tema *România și Europa 2020 - viziune, provocări și priorități strategice*, la care au luat parte reprezentanți ai structurilor guvernamentale, partenerilor sociali, mediului academic și societății civile.

Difuzarea în teritoriu (cu sprijinul autorităților administrației locale) a obiectivelor și instrumentelor strategiei *Europa 2020* a fost realizată și prin intermediul *Consilierului European*, revistă de informare și analiză privind afacerile europene. În acest scop, publicația a consacrat integral numărul din luna mai strategiei, conferindu-i un rol esențial în formularea răspunsurilor la provocările globale actuale.

DAE împreună cu Departamentul de Relații Internaționale și Integrare al Școlii Naționale de Studii Politici și Administrative (SNSPA) organizează, în perioada septembrie-noiembrie 2010, o serie de conferințe itinerante în cadrul cărora este prezentată Strategia *Europa 2020* și principalele elemente ale PNR.

4.3 Elaborarea proiectului PNR

Elaborarea proiectului PNR 2011-2013 a avut în vedere, în primul rând, metodologia recomandată statelor membre de SG COM în documentul atașat scrisorii SG/D1/SW/cf ARES din data de 22.09.2010. Pe baza structurii propuse în această metodologie a fost conceput prezentul proiect al PNR, care urmărește să asigure, în același timp, continuitatea reformelor din etapa anterioară. Pentru aceasta, proiectul actualului program a preluat din planul de acțiuni pentru implementarea PNR 2007-2010 principalele măsuri de reformă convenite cu Comisia Europeană și cu organismele financiare internaționale și își propune o monitorizare strictă a acestora, ca parte a mecanismului general de urmărire a implementării.

Proiectul PNR 2011-2013 a fost realizat sub coordonarea DAE, pe baza contribuțiilor instituțiilor reprezentate în *Grupul de lucru pentru Strategia Europa 2020*.

Prima versiune a documentului a fost transmisă, spre consultare și aprobare, tuturor instituțiilor implicate în implementare. Propunerile de completare și modificare transmise de acestea au fost analizate și preluate (în funcție de situație), iar documentul rezultat a fost supus dezbaterei în reuniunea *Grupului de lucru la nivel înalt*.

Versiunea rezultată din acest proces a fost înaintată Guvernului României și aprobată în ședința acestuia din prima săptămână a lunii noiembrie 2010.

4.4 Monitorizare

Pentru secțiunea de *coordonare tematică*, procesul de monitorizare are în vedere două componente: una internă, asigurată de fiecare instituție responsabilă pentru realizarea măsurilor din domeniul de competență și o altă componentă, la nivelul guvernului, de care se ocupă DAE, în calitate de coordonator național. Progresele înregistrate în implementarea reformelor vor fi examinate și evaluate periodic (trimestrial) pe baza rapoartelor pe care instituțiile coordonatoare ale grupurilor de lucru sectoriale le vor elabora și transmite coordonatorului național al strategiei *Europa 2020*. Acestea va supune atenției Guvernului concluziile examinării stadiului, va semnala eventualele întârzieri sau derapaje în aplicarea măsurilor programate și va propune măsuri corective. Cadența monitorizării va putea fi intensificată în funcție de evoluțiile înregistrate.

La sfârșitul anului 2013, România va comanda o evaluare ex-post a implementării *PNR 2011 – 2013*, care va fi efectuată de ONG-uri sau firme specializate și se va baza pe studii de impact al măsurilor prevăzute. În funcție de concluziile acestor evaluări și de perspectivele economiei naționale pentru următorul orizont de 3-5 ani, se vor actualiza țintele naționale pentru strategia *Europa 2020*.